

**laiškas
lietuviams**

lapkritis / november 1983

MIRTIS IR AMŽINYBĖ	325 Marija Stankus-Saulaitė
ADVENTAS	327 Andrius Valevičius, S.J.
EILĖRAŠČIAI	329 Nijolė Jankutė
GARBĖ IR GROBIS	330 Anicetas Tamošaitis, S.J.
PALAIMINTI TEISIEJI IR PERSEKIOJAMIEJI (IV)	333 P. Daugintis, S.J.
KAS MUS LABIAU NAIKINA?	337 Kun. Jonas
PALAIMINTI . . .	339 Sibiro tremtinė
NEBIJOKITE IR NESIRŪPINKITE	340 Chiara Lubich
DIDELIS IR MENKAS ŽMOGUS (I)	341 Flannery O'Connor
VAIKIŠKO VYRO KELIAS Į VYRIŠKĄ GYVENIMĄ	350 Vytautas Kasniūnas
TĖVYNĖJE	353 Gediminas Vakarīs
KALBA	358 Juozas Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	359 J. Pr.
ATSIŪSTA PAMINĖTI	360 Red.

Šis numeris iliustruotas nuotraukomis iš “Laiškų lietuviams” ekskursijos Skandinavijoje. Viršelio nuotrauka — Algirdo Grigaičio.

STATEMENT OF OWNERSHIP

“LAIŠKAI LIETUVIAMS”—Letters to Lithuanians—is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Rev. Joseph Vaišnys, S.J. The managing editor is Mrs. Al. Likander. The offices of editors, publishers and management are located at 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. In the preceding 12 months “Laiškai Lietuviams” averaged a press run of 2388 copies. Total distribution—2 368 copies, mail subscription—2 335, free distribution—33. None (0) distributed to news agents and none (0) sold through dealers, and left-overs 20 copies. Annual subscription—\$8.00, single copy is 80c. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1983 / LAPKRITIS - NOVEMBER / VOLUME XXXIV, NO. 10

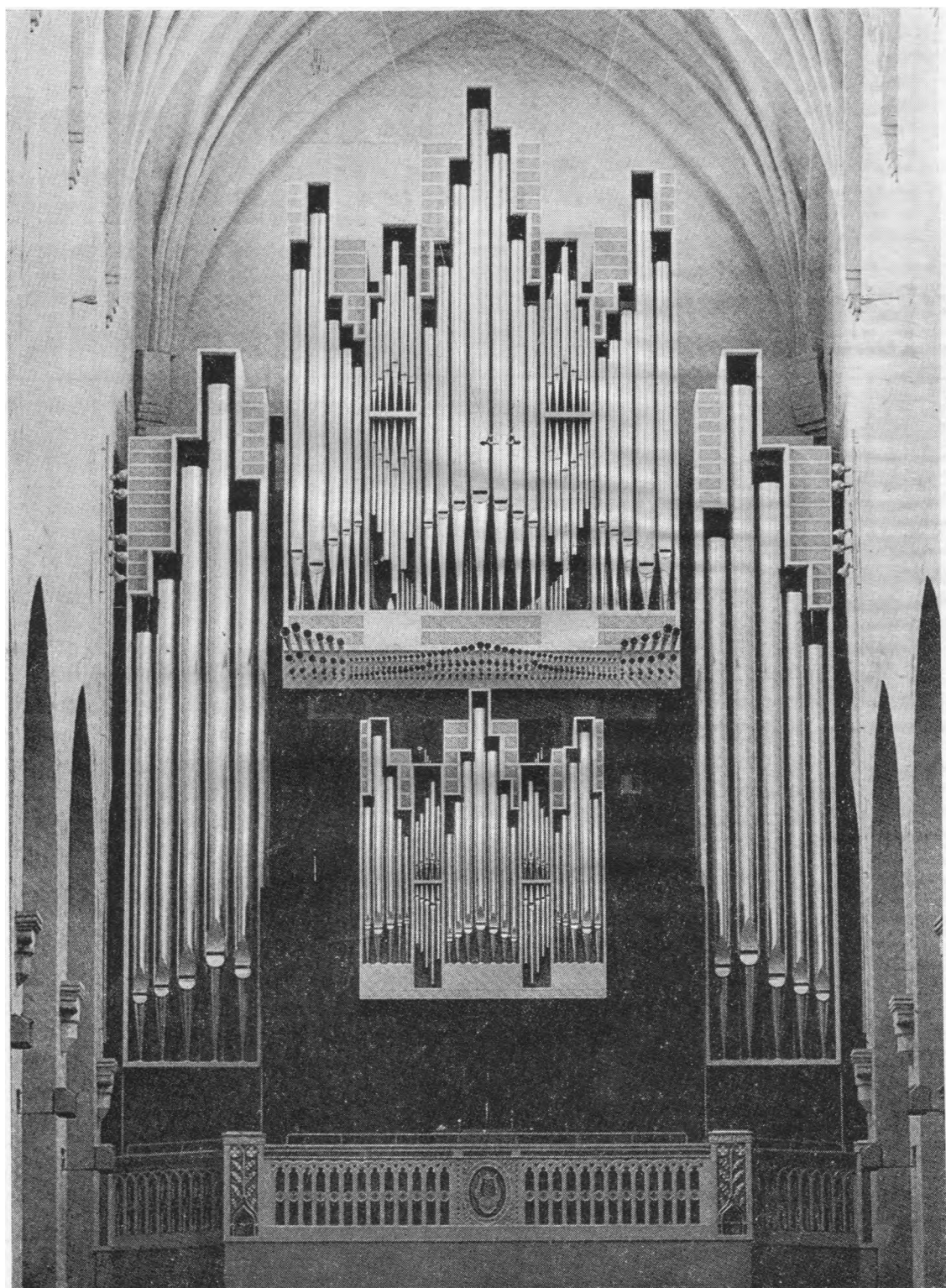
MIRTIS IR AMŽINYBĖ

MARIJA STANKUS-SAULAITĖ

Aplinkoje, kur metų laikai keičiasi Europos tvarka, lapkričio mėnuo atrodo tinkamas paskutiniems dalykams apgalvoti: mirtis, perėjimas iš šio gyvenimo į kitą, kitas gyvenimas. Šaltis ir tamsa tinka mirties scenai: gamta išlydi žmogų, gamta primena, kuo taps kiekvienas iš mūsų. Bandome su mirtimi sutikti, bet nepasiseka. Vis tiek akmeniu ženkliname žmogaus buvimą: vardas, pavardė, metai, apibūdinimas, simbolis. Vaikščiojame kapinėse, dvigubu žvilgsniu žiūrėdami į iškeliavusiųjų ir jų netekusiųjų padėtį: tenai, aukštybėse, iš ašarų pakalnės išlaisvintieji džiūgauja, o čia vargstantieji verkia.

Gyvenimo sunkumus apgalvojant, patariama į visą žiūrėti iš amžinybės taško — "sub specie aeternitatis". Kaip paukštis, vaizduotė pakildavo kuo aukščiau. Distancija, atrodo, išlaisvina. Jei tik galima būtų atsitraukti, pasidarytų lengviau. Dangus, amžinybė, vidinė laisvė — viskas aukštai, toli, nepaliesta, nesujaudinta. Tam irgi lapkritis tinkamas: gyviai susitraukę, šviesos ir šilumos nejungiami; debesys nuo žemės atitrūkę, abejingi, pilki. Atitolti tiek, kiek reikia, įgalintų tik mirtis, kada ir pasiseka amžinybės požiūriu žvelgti.

Jeigu gero ir ramaus gyvenimo pavyzdys iš tikrųjų reikalauja atitolti, tada taip gyvena labiausiai savy užsidarę, atitrūkę nuo kitų, apsiriboję savo draugais, savo bendruomene, savo klase, savo rase, savo bažnyčia. Jeigu neįmanoma į debesuotus kalnus pakilti, tai gal galima tvora apsisaugoti, kitu būdu likti nepaliestam. Maža grupelė tolsta ir siekia savo amžinų idealų. Gal tada pasidarytų lengviau? Gal tada jau čia amžinybės lengva pėda pereitume visa, visa ir galop mirtį?

Suomių buvusios sostinės Turku katedros vargonai.

Kaip amžinybė gali paliesti paprasto žmogaus gyvenimą, kartais lyg pajuntame. Tokį rytą labai smagu išeiti į gatvę, pajuntam atbundantį pasaulį. Įsimylime, esame mylimi. Išvedame, kad amžinybė ateina džiaugsmu. Bet tada kas nors sunkauso užtinka: vienuma, liga, atsiskyrimas, mirtis. Pakirsti blaškomės. Staiga atsiranda energijos, pajėgiame ką nors suprasti, iš savo pačių varžtų išsilaisvinti. Katekizme tai vadinama malone. Vaizduotė tai sutapatina su saule. Galime išvesti, kad vidury didelio, kad ir skaudaus, pergyvenimo paliečiame viršlaikinę tikrovę, kurioje surandame save, ramybę, gėrį, kurioje įžvelgiame.

Kaip amžinybė reiškiasi žemėje, žinome iš to vieno, tikrai amžino asmens, Kristaus. Amžinybės požiūris Kristaus gyvenime buvo atsitraukti, užsidaryti. Be baimės savo aplinką įimti ir jon nešti gėrį — tai mokė jo pavyzdžiai, pasakos ir jo paties veiksmai. Kitus jis laisvino iš žemės vargų: dalinosi maistu, guodė liūdinčius, pagerbė garbingosios visuomenės išskirtuosius, turtingiesiems davė progą ką gero nuveikti. Ramybė ir gėris jo aplinkoj sklido su aplinka surištais veiksmais.

Mūsų pačių intensyvūs pergyvenimai būna laike, erdvėje. Kristus amžinybę įnešė į pasaulio eigą savo veiksmais ir pavyzdžiu visiems laikams. Ir iš to atrodo, kad amžinybė gali būti visai arti, kad neturime galvoti apie toli besilinksminančius, mums brangius asmenis. Tam tikra prasme, visa yra viena: amžinybė ir mūsų dabartinė padėtis yra junginys. Šiluma ir šviesa mus pasiekia, ir žinome, kad ta kita dimensija yra dalis mūsų minties ir širdies. Kur nors susieinama, kaip nors sutampama.

Amžinybės požiūris tada būtų mūsų geri ir ramūs veiksmai aplinkoje, be dirbtinių, kitus paneigiančių ribų, dalintis turtu, pavalgydinti, paguosti, užjausti, pakviesti, priglausti.

Mūsų brangieji iškeliavusieji nebūtinai artimi tik kapinėse, kur akmuo jų buvimą liudija. Nebūtinai taip pat jie neatšaukiami toli. Kasdienybėje susiliečiame su amžinybe, kurioje jų gyvybė tęsiama; kasdie-

nybėje randame juos. ("šventųjų bendravimas"). Artuma išlaisvina nuo baimės, bado, nevilties, — artuma visose dimensijose gyvenančių žmonių.

Mirusiuosius mums gali priminti ne tik vėjai, vystanti gamta, lietus. Išėjusius mums primena saulė ir kiekvienas per mūsų rankas perėjęs jos trupinys, kiekvienas mus pačius liečiąs spindulys. Tai dabar ir yra mums amžinybė.

ADVENTAS

ANDRIUS VALEVIČIUS, S.J.

Tas liūdnas varpelis vis dar skamba. Tik vienas mažas varpelis prieš kylančią audrą. Medžiai jau vėjo smarkiai lankstomi. Kartais tokia išlenkta jų nugara, atrodo, kad jau luš, jau bus palaužta ta tyli, ta tiesiai stovinti, galvą aukštai iškėlusį jėga. Vėjas tranko ir daugso pasipiktinęs. Užia, lyg keikdamasis. Maža geležinė tvorelė, negaudama poilsio, atrodo, kad jau nulėks nuo vyrių. Jos barškėjimas ir alyvos nepateptų vyrių aukšto ir aštraus balso verkimas neleidžia kaimynams miegoti. Katė, tokia susijaudinusi, nori surasti vietą pasišildyti ir išvengti ateisiančio lietaus kulkučių. Jai ir varpelis nesvarbus. Žmonės visi labai pamažu eina taku. Eina ir eina, pamažu, susirūpinę, kosėdami, stenėdami, sunkiai alsuodami. Vieni pabalę, kiti paraudonavę. Sveikas neatrodo nė vienas. Gaila. Niekas nesijuokia, vaikų nėra, kad išdykautų. Jeigu kas nors jausmą išduoda, tai tik ašarėlė. Vienas ar kitas norėtų gal gerai išsiverkti, bet tai nevyksta. Dangus toks tamsus ir nedraugiškas. Debesys, šalti ir neutralūs, laiko saulę užrakintą, ją užmūrija, neleiddami prašvisti. Net nė trupučio. O kaip pasikeistų viskas, jeigu saulė prašvistų. Bet ne, — kaip reikia tokį dalyką suprasti? Žmonės, apsimuturiavę, apykakles aukštai pasistatę, lėtai slenka purvinu takeliu. Tuo tarpu varpelio balsas truputį susilpnėjo, bet vis dar nepaliaujamai liūdnai skamba. Prie kelio stovi maža medinė būdelė. Jei žmogus į vi-

dų pažiūrėtų, pamatytų ramiai sėdintį senį, rūkantį pypkę, laikantį kastuvą rankoje. Ir ant jo batų matyti purvas. Bet ką jis kaltas, toks jo darbas.

Pasisuka žmonės ir įžengia pro iškilmingus, plačiai atvertus vartus. Eilės vardų ir pavardžių, žinomų ir nežinomų, mylėtų ir nemylėtų, atsimenamų ir užmiršty. Jie net ir nepasisveikina, nė jokio dėmesio neatkreipia į naujai atvykusius svečius. O gal tų pavardžių savininkų visai čia nebėra? Tik akmenyje įrašytos pavardės paliko priminimą, kad tų pavardžių savininkai vienu laiku čia gyveno, bet dabar, palikę namus, visi yra iškeliavę. Vienintelis užjaučias ir vienus, ir kitus yra liūdnas varpelis, kuris jiems visiems švelniai skamba. Iki šiol nė vienas iš svečių nėra kreipęs dėmesio į varpelį, bet dabar kai kurie savo svajonėse varpelio balsą pagavo. Svajonėse? Taip, svajonėse, nes varpelio balsas aukštas, tad žemos bangos žmogus, kitaip sakant, žmogus, prisirišęs prie žemės, nepajęs jo pagauti. Toks žmogus regi tik tai, kas jam prieš akis, jis regi vaizdus, pavyzdžiui, sėdintį, pypkę rūkantį, kastuvą rankoje laikantį, purvinais batais avintį senį. Pamato tuos tylus kapus, žolėm apaugusius paminklus ir nežino, ką daryti. Leidžia kunigui ištarti porą paskutinių žodžių ir lieka vienas. O tie, kurie pajėgia švelnaus ir malonaus varpelio balsą išgirsti, semiasi paguodos. Jie žino, kad varpelis nesikeičia, kad varpelis patikimai skamba, koks bebūtų oras, audringas ar saulėtas, koks bebūtų gyvenimo įvykis — laidotuvės ar vestuvės, kas jų gyvenime belauktų — kančia ar džiaugsmas, mirtis ar gimimas. Varpelis nuolat skambės. Tiesa, kartais vargai, audros ir vėjai jį nustelbia, kartais jis vos girdimas, jo balsą nuslopina kasdieninis gyvenimo judėjimas ir triukšmas.

Adventas yra paprastai suprantamas, kaip atėjimas ir atsivertimas. Kaip toks mažas, tylus, nedrąsus ir švelnus balselis, ateinąs į mūsų gyvenimą. Toks tylus, dėmesio nesukeliantis, nes žmonės yra veikiau pripratę prie daugimų, trenksmų, sprogimų ir šauksmų. Bet šis balselis nori užtraukti ki-

tokią melodiją. Vieni tuoj supranta šią melodiją ir ją nuolat gieda. O kiti pasilieka rėksniais, norėdami būti patys garsiausi.

Senajame testamente aprašytas oloje pasislėpusio pranašo Elijo susitikimas su Viešpačiu. Viešpats jam liepė išeiti ir stovėti kalne Viešpaties akivaizdoje. Ir taip skaitome Šventraštyje: "Ir štai praėjo Viešpats; didelis ir smarkus vėjas, griauņas kalnus ir sutrupinąs uolas, buvo Viešpaties priešakyje; bet ne vėjuje buvo Viešpats. Po vėjo ėjo žemės drebėjimas, bet ne drebėjime buvo Viešpats. Po drebėjimo ėjo ugnis, bet ne ugnyje buvo Viešpats; o po ugnies buvo tylus oro šlamėjimas. Tai išgirdęs, Elisas apsigaubė savo veidą apsiaustu ir išėjęs atsis-tojo olos angoje; ir štai atsiliepė į jį balsas ir tarė: "Ką čia veiki, Elijau?" (2 Kar 19, 11-13). Viešpats buvo tame tyliame oro šlamėjime. Švelnus, tylus šlamėjimas, kaip mažas kūdikėlis, krutantis savo lovelėje, kaip šiaudų šiugždėjimas po jo galvute Kūčių vakarą.

Ir Adventas yra atsivertimas. Atsivertimas ta prasme, kai mes save perprogramuojame, kad pajėgtume pagauti tą aukštesnę bangą. Kai mes esame kasdieninio gyvenimo tuštumo, tamsos, skausmo prislėgti, kaip tie audros lankstomi medžiai, slegiantys debesys ir šalčiu purtantys lietaus lašai mūsų dvasią visiškai aptemdo. Nors sielvartingi kunigo žodžiai mums ir nepadėtų, mes vis tiek savo gyvenimo radijo imtuvą vienaip ar kitaip nustatome, kad girdėtume, ir ne tik girdėtume, bet ir klausytume, kaip gražiai varpelis skamba visoje mūsų takelio eisenoje.

■ Kubos septyni vyskupai liepos 1 d. su oficialiu "ad limina" vizitu aplankė Vatikaną. Popiežius, j juos kalbėdamas, pareiškė, kad jam yra žinomi visi sunkumai, su kuriais jie susiduria. Vyskopus padrąsino ir toliau išlikti tvirtais tikėjime ir su viltimi žvelgti į ateitį. Ypač skatino rūpintis vaikų ir jaunimo religiniu auklėjimu. Popiežius pažymėjo, kad Bažnyčia pageidauja veikimo laisvės, norėdama tarnauti tautos gerovei. Pasidžiaugė, kad gautas leidimas į Kubą pasiųsti kelis vienuolius pastoviai tarnybai bendruomenėje.

NIJOLĖ JANKUTĖ

*Diena kaip medis: kiekvienoj šakoj,
Lyg paukščiai, valandos sutūpę.
Sugaudęs laikrodžio dėžutėn apvalion,
Jas vakaras nukrės į upę.*

*Ir gaila bus to medžio, tos dienos.
Kuriai tiek valandų giedoj!
Naktis ateis rami, sustos,
Kaip ta širdis, kur abejojo . . .*

*Dar su rugpjūčiu noriu kartą
Pakrantėje tarp meldų parymot
Ir žodį sugrąžint, ištartą
Šilto pavakarės migloj.*

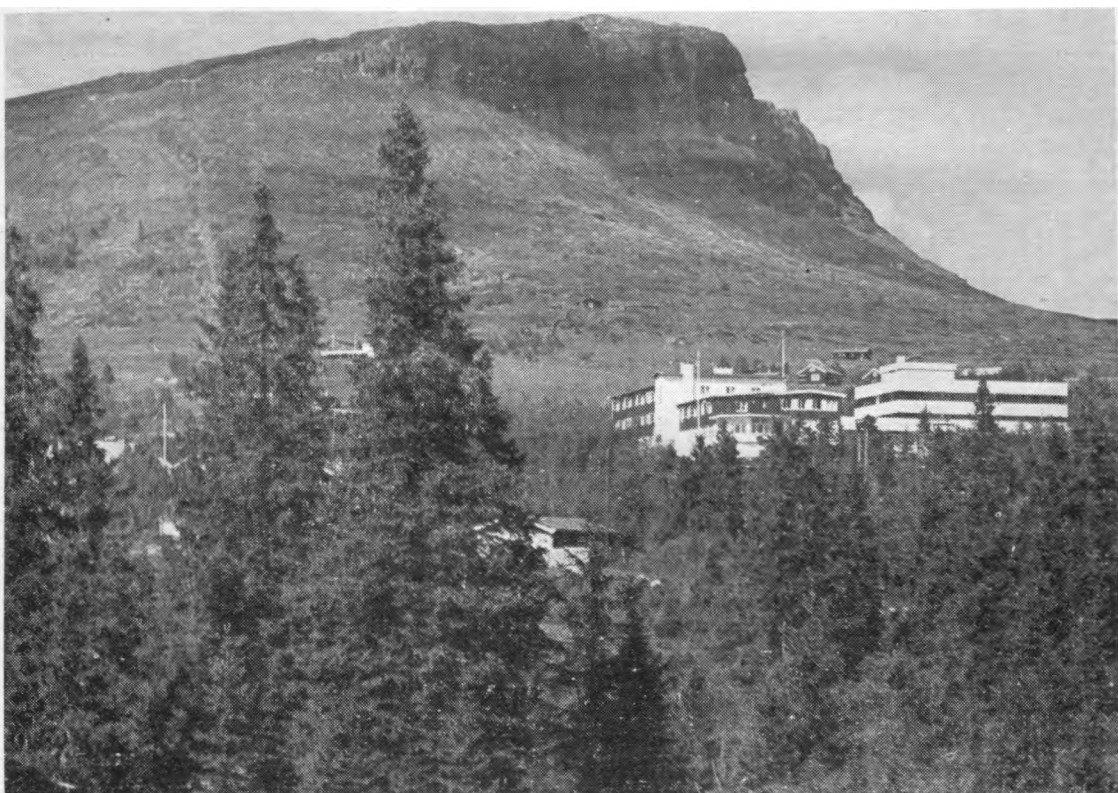
*Bet ežere — regata lapų
Į rudenį išplaukia nejučiom.*

*Išblyškus saulė orą tapo
Vien melancholiškom spalvom.*

*Spengi tylą širdin įdūrė,
Vėsu po debesim palšais . . .
Jau ištempta skaidruolė burė,
Ir dūžta valandos purslais . . .*

*Mirti norėčiau tyrą rudenio vakarą,
Aukštinėm topolių žvakėm liepsnojant
Ir vėjo vargonams gaudžiant tarp lapų.*

*Norėčiau išeiti su saule
Į kitą, į didelę šviesą,
Kada viskas jau atlikta —
Daržai nuimti, ir apdengtos rožės,
Ir tūtuoja išskrisdamos žqsys . . .*

Mūsų Skeikampen viešbutis Norvegijos kalnuose.

GARBĖ IR GROBIS

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Lietuvių dainoje *Eina garsas* — iš kovų su kryžiuočiais—yra tokie kareivio žodžiai: "Aš parnešiu sau iš Prūsų plieno kardą kietą; tau, sesute, šilkų skarą, diržą auksu lieta". Šie žodžiai mums gali būti kaip koks įvadas, nes, per kelis *Laiškų* numerius kalbėjus apie žmogų kaip kovotoją, atėjo metas pamąstyti apie tai, kas laukia kovojančio nugalėtojo. Laukia du dalykai: garbė ir grobis. Mūsų dainos kareivis bernužis, jei jis ir ginklo draugai laimės, bus namie sutiktas su garbe ir grįš su grobiu: puikiu kardu sau, šilkų skara ir aukso diržu savo seseriai arba sužadėtinei. Tad antraštė, apimliau išreikšta, skambėtų taip: "Nugalėtojo atlyginimas — garbė ir grobis".

Turbūt ne vieną skaitytoją dėl šių žodžių būtų galima matyti su suraukta nosimi. O savo širdyje tai tikriausiai daugelis sau sako: "Kad man nei garbės, nei grobio kažkaip nesinori". Nesinori gal dėl įvairių priežasčių, iš kurių viena ta, kad abiejų šių dalykų troškimas kažkaip neskaniai kvepia. Juk kas nori garbės, tas garbėtroška: ne taip jau pavydėtinas vardas. O su grobiu dar blogiau. Jis, būdamas iš žodžio *grobti*, kelia mūsų dvasioje tokias sąvokas, kaip grobikas, grobuoniškumas, suleisti į auką plėšrūs nagai ir panašias.

Mano gimtajame Lietuvos kaime ir mūsų miestelyje dar nebuvo elektros. Sutemus šviesai naudotos žibalinės lempos. Jų stiklas, kurį vadindavo cilindru, per tam tikrą laiką apsinešdavo dūmais ir suodžiais, todėl lempa nebe taip gerai šviesdavo, o stiklą nuvalius, tuojau pasikeisdavo ryškumas. Mes šio svarstymo pradžioje turime panašiai nuvalyti stiklą savo proto lempos, kad visokie dūmai ir suodžiai nekliudytų ryškiai žvelgti į garbę ir grobį, kurie yra nugalėtojo atlyginimas. Tad pirmąją svarstymo dalį pavadinkime lempos stiklo nuvalymu. O minties cilindro stiklą geriausiai valo galvojimas, ypač sau pačiam adresuojamais

klausimais. Tad ir paklauskime save apie anuos du dalykus — garbę ir grobį.

Kažin ar taip jau teisinga, kad mes nenorime garbės arba, dar tiksliau pasakius, kad garbės noras kažkaip kertasi su žmogaus taurumu? Garbė yra nuo žodžio *gerbti*. Ar mes nenorime, kad kiti gerbtų mūsų teises, laisvę (sakysime, religinę laisvę okupuotoje Lietuvoje), kūno neliečiamybę? Ar nenorime, kad svetimi gerbtų mūsų šeimos židinio darną ir šventumą, mūsų nuosavybę? Tad mes norime gerbimo, pagarbos, garbės...

Paimkime kitą pavyzdį — švč. Mergelę Mariją. Visi be išimties sutiksime, kad išrinkimas būti motina Dievo Sūnui yra didelė garbė, iš tikrųjų didžiausia, kokia moteriai gali tekti. Paklauskime save: ar gėda buvo žydų mergaitėms svajoti: "Kokia būčiau laiminga, jei dangus mane pasirinktų žadėtojo Mesijo motina!?" Ar gėda to visa širdimi ilgtis ir trokšti? Aišku, kad ne gėda. Atvirkščiai, gėdytis būtų reikėję turėti širdį, kurios tokia garbė nebūtų žavėjusi ir traukusi. Iš čia matome, kad norėti garbės nebūtinai kertasi su asmens vidiniu taurumu.

Prisidėkime dar vieną pavyzdį. Ar ne garbė tėvams, jei jų sūnus konsekruojamas vyskupu arba, pakopėkime dar aukščiau — kardinolų išrenkamas būti Kristaus vietininku žemėje? Ir čia užklausime save: ar bent kiek nuima vyro taurumą, jei, žvelgdamas į sau gimusį sūnų, miegantį lopšyje arba žaidžiantį, trokšta jam vyskupo, arba Kristaus vietininko, arba šventojo garbės — trokšta tos garbės jam, ir savo žmonai, kurią myli, ir drauge su ja sau?

Prie šių pavyzdžių prijunkime dėsni, kuris turėtų baigti valyti mūsų lempos stiklą garbės norėjimo požiūriu. Kalbėdami apie nugalėtojo laukiančią garbę, mes čia turime omenyje tą, kuria mus vainikuos Dievas. O apie Dievą, ką nors vainikuojan-

tį garbe, galioja dėsni, kad ta garbė grįžta į jį patį. Taipkliai sakome šventųjų globėjų prefacijoje: "Tu esi šlovinamas tarp būrių šventųjų, nes, vainikuodamas jų nuopelnus, juose pagerbi savo dovanas". Todėl jei Dievas vainikuoja mus garbe už ištikimą kovojimą, tai mummyse vainikuojamas jo gerumas, meilė, ištikimybė, gailėstingumas, išmintis, trumpai — jis pats kaip amžinojo Gėrio versmė. Nenorėti garbės, kurią dangus skiria nugalėtojui vainikuoti, yra tolygu nenorėti, kad būtų gerbiamas Dievas.

Panašiu būdu pravartu mums pavalyti savo lempos stiklą grobio požūriui. Kas yra karo grobis? Tai paimta priešos nuosavybė, svarbiausia ta, kurią naudoja mums pulti. Vadinama grobiu todėl, kad geruoju joks priešas jos neduoda paimti: reikia iš jo pagrobti. Pasiaiškinę reikšmę, paklauskime save, ar taip daryti nėra prieš dorą. Visi moralistai pripažįsta, kad imti karo grobį yra leistina. Galime sakyti dar daugiau: kad jo neėmimas vien sunkintų ir ilgintų patį karą. Karo tikslas yra nugalėti priešą. Todėl jei karas teisėtas, leistinos ir priemonės šiam tikslui pasiekti, jei tik savo prigimtini nėra nedoros.

Tie moralistai tai paryškina pavyzdžiu iš paskiro žmogaus. Jei mane kas nors užpuola, turiu teisę gintis, tuo pačiu pagrobti iš jo rankos, kuo mane puola, ir tą daiktą sudaužyti, sulaužyti, įmesti į ežerą.. O jei man leidžiama tą daiktą sunaikinti, tai galiu jį paėmęs ir pasilaikyti. Ir kodėl turėčiau jį atiduoti? Kad juo vėl mane pultų? Tai akivaizdu kiekvienam.

Iš pavienio žmogaus elgesio išsitiesia lygiagretė dviejų šalių arba kariuomenių susirėmimo atvejui: jei leidžiama kare siekti tikslo — nugalėti priešą, tai leidžiama ir sunaikinti, arba pasiimti ir prieš jį patį panaudoti, kuo mus puola, arba ginasi, arba kas šiaip jam padeda prieš mus kovoti. (Pasiėmimo žodį mes, kaip sakyta, pakeičiame atėmimu arba pasigrobimu, nes geruoju neduoda). Trumpai, jei karas teisėtas, tai teisėta ir imti grobį.

Dar teisėčiau imti grobį, jei tai, kas ima, yra mūsų pačių nuosavybė, tik prieš

klastingai paveržta. Tokio daikto grobis yra ne kas kita, kaip teisingumo dėsnių diktuojamas skriaudos atitaisymas.

Tai jau šiek tiek turėjo apvalyti mūsų proto lempos stiklą grobio požūriui. Jį turėtų baigti šveisti prisiminimas, su kuo mes kariaujame ir kieno rankų mums karo grobis įteikiamas. (Žmonių pagrindinis priešas yra velnias, su kuriuo karas tikrai teisėtas. Jis taip pat yra klasingai žmoniją, taigi ir mus, apiplėšęs. Tad mums ne tik leidžiama kare su juo grobį imti, bet mes tuo stačiai atgauname, ką jis neteisingai iš mūsų paveržė.

O šio karo grobį, skatindamos kovoti, mums žada šventos Dievo lūpos ir jį mums įteikia Dievo rankos. Todėl to grobio trokšti ir jį imti yra ne gėda, o šventa.

Po šio įvado eikime pasiklausyti ir pamąstyti, ką tos šventos Dievo lūpos sako apie garbę ir grobį, kurie laukia nugalėtojo. Puiki Šv. Rašto vieta, pateikianti Dievo lūpų bylojimą šia tema, yra Apreiškimas Jonui, kur apaštalas, regėjime Kristaus diktuojamas, rašo laiškus septynioms bažnyčioms. Kiekvienas, pritaikytas skirtingoms vietos sąlygoms, yra raginimas ištikimai kovoti ir baigiamas nurodymu, kas laukia nugalėtojo. Tas nurodymas, be to, visur įvedamas tais pačiais žodžiais: "Kas turi ausis, tesiklausu, ką Dvasia skelbia bažnyčioms. Nugalėtojui aš duosiu tai ir tai.. (Vadinasi, pastatykite dabar ausis ir įdėmiai klausykitės).

Vienam rašiniui pažadų visoms septynioms bažnyčioms per gausu. Todėl apsi-stokime prie trijų.

Efezo bažnyčiai laiškas baigiamas taip: "Kas turi ausis, tesiklausu, ką Dvasia skelbia bažnyčioms. Nugalėtojui aš duosiu valgyti nuo gyvybės medžio, kuris yra Dievo rojuje". Gyvybės medis, kaip mums pasakoja Pradžios knyga, Dievo buvo duotas žmonėms rojuje. Kaip pats vardas nurodo, kas valgė jo vaisių, į tą iš jų liejosi gyvastis, darydama neįkandamą ligai, irimui, net pačiai mirčiai. Gyvybės medis vėl minimas paskutinėje Šv. Rašto knygoje — Apreiškime, kalbant apie naująją Jeruzalę. Vadovas

angelas ten parodo apaštalui tyro skaidraus vandens upę, ištekančią iš Dievo ir Avinėlio sosto; abipus augo gyvybės medžiai, kurių įvairiopi vaisiai nešė sveikatą, o lapai stebuklingai gydė. Tad iš to įstabaus medžio, žadamui nugalėtojui, sklinda du patys didieji žmogaus turtai, kurie jam vertesni už visa kita — gyvybė ir sveikata. Išreikškime jas abi vienu jungtiniu žodžiu — gyvastingumas. Į jį spontaniai veržiasi pati mūsų būtis. Bet jo šioje varganoje žemėje teturime tiek mažą! Juk, užuot tikrai gyvavę, dažnai vos pavelkame kojas; užuot gėręsi mus supančiais grožio stebuklais, dažnai tūnome apsiblausę; mūsų savijautą paveikluotai daug dažniau išreikštų ne žeme ridinėjanti saulė, o subjursi rudens dargana. O kur dar į mūsų kūną ir dvasią įsiurbiantys negalavimai, mums kitų arba sau pačių uždedami įvairaus vergavimo pančiai? Tikrojo gyvastingumo mums šioje žemėje, galima sakyti, duota tik palaižyti, ir tai vien protarpiais. O nugalėtojo laukia visa jo gausa, gyvybės medžiu išreikšta.

Eikime klausytis kito Viešpaties pažado nugalėtojui. Laiškas Pergamo bažnyčiai baigiamas tokiais žodžiais: "Kas turi ausis klausytis, teklauso, ką Dvasia sako bažnyčioms. Nugalėtojui aš duosiu paslėptos manos".

Kas ta paslėpta mana ir kodėl ji paslėpta, mums paaiškina 2-ji Makabiejų knyga. Ten skaitome, kad kai Babilonijos karalius Nebukadnesaras sunaikino Jeruzalę, pranašas Jeremijas paėmė iš šventyklos sandoros skrynią su joje prisiminimui laikomu indu manos ir paslėpė kalne, nuo kurio Mozė apžvelgė žadėtąją žemę. Tiksliai vieta liko nežinoma, bet, pranašo žodžiais, paslėpta skrynia ir mana pasirodysiančios, kai ateis Mesijo karalystė. Tokiu būdu paslėptoji mana tapo Mesijo karalystės ir jos atnešimų gėrybių simboliu. Tad būti duodamam paslėptos manos laiške Pergamo bažnyčiai, daugelio Šv. Rašto aiškintojų supratimu, reiškia būti pažertam Mesijo karalystės gėrybių, aišku, svarbiausia kur ta karalystė atsiskleis visu savo spindesiu — busimojoje Jeruzalėje, kurios aprašymu Jonas, pa-

šventęs jam du paskutiniuosius skyrius, baigia savo Apreiškimą.

Kaip santykiauja pirmasis nugalėtojo laukiantis daiktas, kurį pasvarstėme — valgymas nuo gyvybės medžio — su šiuo antroju? Bene geriausiai juos abu susieja arba, galima sakyti, parodo skirtumą, tradicinė Mišių malda, kalbėta ruošiant taurę vyno, kai į jį pilamas lašelis vandens: "Dieve, tu sukūrei žmogų nuostabiai kilnų ir dar nuostabesniu būdu jį atnaujina". Tad ši malda sako, koks žmogus buvo rojuje sukurtas ir koks jis yra atpirkimo atnaujintas. Valgymas nuo gyvybės medžio ženklina, kad būsime atstatyti tokie, kokie buvome kūno ir dvasios galiomis, prieš velniui jas sumaltoj ant ir suskurdinant. O paslėpta mana simbolizuoja pridėtines, dar įstabesnes atpirkimo gėrybes, apie kurias, nepuolę ir atpirkimo nebereikalingi, su visomis anomis kūno ir dvasios galiomis, nebūtume net svajoję.

Žvilgterkime į dar vieną — trečią — pažadą nugalėtojui. Tiatyrų bažnyčiai Kristaus sakoma: "Kas turi ausis, teklauso, ką Dvasia byloja bažnyčioms. Tam, kuris nugalės ir iki galo laikosi mano darbų, aš duosiu aušros žvaigždę". Aušros žvaigždė yra ne kas kitas, kaip pats Viešpats Kristus. Paskutiniajame Apreiškimo skyriuje jis taip save ir vadina: "Aš esu žėrinti aušrinė žvaigždė" (Apr 22,16). Ir apaštalas Petras savo laiške kalba apie Kristų kaip aušros žvaigždę, užtekančią mūsų širdyse (2 Pt 1, 19). Aušros žvaigžde Kristus mūsų kasmet vadinamas *Exultet* himne, Velykų vigilijos metu šventinant žvakę: "Todėl tave, Viešpatie, meldžiame: ši tavo garbei pašvęsta žvakė tegul niekada nepaliauja nakties ūkanas sklaidžiusi... Ją bešviečiančią tegul vis atranda žvaigždė rytmetinė, toji Žvaigždė, kuri niekada nenusileidžia, — tavo Sūnus Jėzus Kristus, kuris, iš mirties viešpatijos sugrįžęs, skaidriai nušvito žmonijai".

Tad Kristus, sakydamas, jog nugalėtojui duosiąs aušros žvaigždę, sako: "Nugalėtojui aš duosiu patį save". Kad tai žmogui didžiausias atlyginimas, nesunku matyti iš šv. Tomo Akviniečio, kurio proto įžvil-

PALAIMINTI TEISIEJI IR PERSEKIOJAMIEJI (IV)

P. DAUGINTIS, S.J.

Tai jau ketvirtas ir paskutinis straipsnis serijoje "Siekiant dalyvauti palaiminimuose". Šiame straipsnyje svarstysime apie 4-tąjį ir 8-tąjį palaiminimą: "Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės — jie bus patotinti. Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės — jų yra dangaus karalystė. Palaiminti jūs, kai dėl manęs jus niekina ir persekioja bei meluodami visai šmeižia. Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje. Juk lygiai taip kadaise persekiojo ir pranašus" (Mt 5,6: 5,10-12).

Kas ta teisybė, kurios palaimintieji alksta ir trokšta, dėl kurios jie persekiojami? Graikų kalboje kuria parašyta *Evangelija pagal Matą*, čia vartojamas žodis *dikaiošyne*. Šis žodis vartojamas įvairiomis prasmėmis, tad sunku jį tiksliai išversti. Lotyniškai jis paprastai verčiamas žodžiu *iustitia*, o anglų kalboje verčiama įvairiai: *justness*, *righteousness*, *holiness*, o sakinyje "Ven-

gis buvo bene vienas aštriausių. Kristaus regėjime paklaustas, kokio norėtų atpildo už savo atliktus darbus, jam atsakė: "Viešpatie, tavęs paties!" Jau žemėje esame užliejami laimės, kai gyvenimo kelyje pasirodo mus sužavėjęs ir giliai mylimas žmogus, dar pareiškiantis, jog džiugiai nori būti mūsų pačių dalimi. Galime suprasti, kokia sklidina ta laimė bus, kada tai pareiškiant išgirsime mūsų gyvenamojo tako gale pasirodysiantį Dievo Sūnų.

Koks ryšys tarp antrojo ir trečiojo daikto, kuris nugalėtojiui pažadėtas: paslėptos manos ir aušrinės žvaigždės? Kaip tarp kalno ir jo viršūnės. Paslėpta mana, kaip sakytą, ženklina Dievo karalystės gėrybes, ypač kur ta karalystė atsiskleis mūsų akims visu savo spindesiu. O aušrinė žvaigždė yra mums save dovanojantis Viešpats, su kuriuo mus jungiančio meilės ryšio išgyvenimas bus anų gėrybių vainikavimas.

kitę daryti savo geruosius darbus" (graikiškai taip pat *dikaiošyne*) verčiamas žodžiu *alms*. Lietuviškame arkiv. Skvirecko vertime buvo: "Žiūrėkite, kad savo teisybės nedarytute. ..." ir: "Jei jūsų teisybė nebus pilnesnė, kaip Rašto žinovų..." (Mt6,i;5,20). Naujajame Č. Kavaliausko vertime iš graikų kalbos versta "jei jūsų teisumas".

Galima sakyti, kad *dikaiošyne* kartais reiškia *teisybę*, *teisumą*, priklausantį krikščionio būčiai, *esmei* (butinis, esminis teisumas), kartais *dorinį teisumą*, Dorinis teisumas kyla iš butinio, esminio teisumo — teisingojo darbai yra atlikti pagal Dievo valią ir įsakymus arba pagal etines, dorines normas.

TEISUOLIO TEISYBĖS ALKIS

Palaimintais, kurie alksta ir trokšta teisybės, reikia suprasti tuos, kurie alksta, trokšta, siekia "Dievo teisybės" (Mt 6,33), t.y. siekia būti teisingi Dievo akyse, būti tokie Dievo vaikai, kokius Dievas sutvėrė ir nori, kad dalyvautų jo dieviškame gyvenime bei šventume. Tokie trokšta ir alksta šventumo bei teisumo taip, kaip išbadėjęs žmogus maisto, kaip ištroškęs vandens.

Mums sunku net įsivaizduoti, ką reiškia labai alksti ar trokšti. Galbūt mes patys tai esame tik truputį kartais patyrę arba girdėję apie baisų kankinantį alkį iš Sibiran išvežtųjų ar skaitę apie troškulį paklydusių dykumose. Taip pat tas alkis panašus į kokio, pavyzdžiui, menininko didelį troškimą tapti garsiu genijum. Jis vis nerimsta ir nieko nesigaili, kad tik galėtų pasiekti tai, ko trokšta. Taip ir teisuolis alksta, trokšta ir visokiais įmanomais būdais siekia tapti geru, kilniu, šventu Dievo kūriniu.

Teisusis yra nuolankus žmogus. Jis prisipažįsta prie savo dvasinės tikrovės — kad yra nuodėmingas, reikalingas išteisinimo, nušvarinimo, nuskaitinimo. Jis žino esąs silpnas, todėl vis prašo Dievą pagalbos ko-

Mannerheimo gatvė Helsinkyje.

voti prieš savo ydas ir silpnybes; taip pat prašo malonių bręsti, augti kilnių, šventų, uoliu tikinčiuoju Dievo garbei ir sielų naudai.

Teisuolio alkis jau čia, žemėje, iš dalies yra pasotinamas ir teisybės bei šventumo troškulys aptildomas. Jis nuteisinimo ir nušvarinimo vyksme pajunta raminantį gailėstingąjį Dievą, pajunta Dievo artumą. Jis pasijunta ramus, saugus, Dievo mylimas. Tad jis jaučiasi palaimintas, pasotintas. Žinoma, visišką alkio ir troškulio pasotinimą jis gaus tik danguje.

Tokį palaimingą stovį su Dievo malone gali pasiekti visi tikri, nuoširdūs krikščionys, siekiantys teisumo, t.y. siekiantys būti geri, kilnūs, dori ir šventi Dievo vaikai.

SIEKiant įgyvendinti teisybę

Teisusis, norėdamas įgyvendinti teisingumą, ypač turi kovoti su teisybės priešinyste — *melu ir veidmainiavimu*. Jėzus kal-

no pamoksle ir kitose kalbose labai rūsčiai išbarė veidmainius Rašto žinovus ir fariziejus (plg. Mt6,i-18; 23,1-36). Daugelis atšalusių tikinčiųjų ar visai netikinčių labai piktinasi, kai mato pamaldžius krikščionis ar dvasninkus meluojančius ar vaidinančius šventuolėlius. Visiems nepatinka tie, kurie slepiasi po kažkokio gerumo, pranašumo ar išdidumo kauke.

Norėčiau tai plačiau paaiškinti pasipašakojimu kunigo M. Crosby, kapucino, knygos "Spirituality of the Beatitudes" autoriaus, kurio veikalų ir šiuose rašiniuose pasinaudota. Jis pasakoja:

"Kai buvau naujokas kapucinų naujojoje, pradėjau suprasti, kaip aš dažnai pažeidžiu teisybę, pasakodamas įvairias neteisybes. Paskui supratau, kad mano melų nuodėmė neleidžia Dievo teisybei manęs užvaldyti.

Mano melagingumas reiškėsi įvairiausiomis formomis: klaidingais tvirtinimais,

apgaulėmis, perdėjimais, pusės tiesos sakymu, o kartais tiesiog melais ir tiesos paneigimu. Aš gražindavau savo pasakojamas istorijas, kad jos darytų didesnę išpūdį. Taip manipuliudavau faktus ir žodžius, kad pasiečiau norimą tikslą.

Tačiau vis labiau suvokiau, kad tie kartais maži, kartais dideli melai buvo atsivertimo trūkumo įrodymas, kad tos melo nuodėmės gali mane visai užvaldyti. Ir tuos melus pasakojau aš, kapucinų naujokas, norintis visai pasiaukoti Dievui! Melavau iš tuštybės, norėdamas įsigyti garbės pas žmones.

Man reikėjo pasirinkti: arba ir toliau vis meluoti ir neleisti manyje įsigalėti Dievo karalystei, arba paklusti atsivertimo šauksmui. Apsisprendžiau už nusigręžimą nuo melo ir už atsivertimą.

Šio pasiryžimo rezultatas buvo didelis teisybės alkis ir troškulus mano gyvenime. Jos laukiau ir iš kitų. Tačiau mano tiesos ir teisingumo reikalavimas buvo per griežtas. Greit išmokau jį švelninti meile. Patyriaus, kad tie žmonės, kuriems norėjau padėti pasitaisyti, atsiversti, jeigu nejaučia mano meilės, mano pastangos nieko nepadedą.

PERSEKIOJAMIEJI DĖL TEISYBĖS IR DĖL KRISTAUS

Mato Evangelijoje aštuntasis palaiminimas, palyginant su Evangelija pagal Luką, yra praplėstas; pridėta "palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės: jų yra dangaus karalystė" (Mt 5,10).

Krikščionių bendruomenė, kuriai pirmiausia skirta Evangelija pagal Matą, buvo susidariusi iš žydų ir į judaizmą atsivertusių pagonių. Jie skelbėsi esantys tikrieji izraelitai, turintys tiesą ir teisybę apie Dievą. Dėl to ir dėl išpažinimo Jėzų esant Mesijui, Kristumi ir Viešpačiu jie buvo kitų žydų šmeižiami, niekinami ir skundžiami pagonims. Todėl jų gyvenamų kraštų pagonys bei valdžia pradėdavo persekioti krikščionis.

Evangelistas Matas parinko savo Evangelijai tokius žodžius, kurie rodo Jėzų per-

sekiojamą ir taip pat jo mokinius būsiančius persekiojamus ir šmeižiamus (plg. Mt 6,11; 10,16-32). Mato Evangelijoje Kristus išpėja ano laiko ir mūsų dienų tikinčiuosius apie būsimus niekinimus ir persekiojimus. Tačiau jis paguodžia ir stiprina, skatindamas linksintis, džiūgauti, nes jų laukia gausus atlygis dangaus karalystėje.

Kristų tikintieji, kurie nėra tik iš vardo krikščionys, kurie alksta ir trokšta teisybės, stengiasi ją gyventi, įgyvendinti ją savo šeimoje, aplinkoje ir visuomenėje bei išpažinti Jėzų Kristų esant visų žmonių Išganytoju ir Viešpačiu. Krikščionių viešas Kristaus ir jo mokslo išpažinimas žodžiu ir savo gyvenimo pavyzdžiu labai nepatin-ka netikintiesiems ir sumaterialėjusiems krikščionims bei jų valdomai visuomenei. Kristaus ir visų laikų krikščionių bendruomenių yra aperičiama aukštyne kovingomis visomis, ką tie netikintieji ir sumaterialėjusieji laiko normaliais ir dorais veiksmais, pvz., visomis priemonėmis stengtis įsigyti turtą ir visokių žemiškų linksmybių, siekti lytinio pasitenkinimo ir garbės, visai neat-sižvelgiant į kitus ir į teisingumą. Užtat krikščionys visuomet buvo ir yra persekiojami.

Ir mūsų laikų visuomenė nenori suprasti, kas tikrų, teisiųjų krikščionių žodžiais ir veiksmais yra skelbiama. Dar mažiau ji linkusi atsiversti, atsisakyti klaidingų ideologijų ir pataisyti savo sukurtas struktūras, išnaudojančias kitas grupes, klases, rases ir atsilikusią šalių žmones.

Gyventi krikščioniška dvasia reiškia nuolatinėmis krikščionių pastangomis priešintis toms klaidingoms idėjoms ir jas pakeisti, žinoma, už tai susilaukiant įvairiausių persekiojimų.

Vieni palaiminimų dalyviai stengiasi tiesą ir teisingumą vykdyti siaurame šeimos, giminės, darbovietės ratelyje. Kiti, dalyvaudami Kristaus pranašiškoje galioje mokyti, sudrausti, raginti, tai daro platesniuose visuomenės baruose. Užimantieji svarbias ir atsakingas vietas, pvz., vyskupai, kunigai, mokytojai, rašytojai, žurnalistai ir kiti šviesuoliai, įvairiais būdais skelbia tie-

są visiems, nurodo jų daromas neteisybes, surambėjusias, atgyventas struktūras, patys bando bei kitus skatina jas reformuoti. Kai kurie jų turi pranašystės charizmą — paties Dievo vardu kalbėti, mokyti, įspėti, nurodyti klaidas ir būtinas reformas. Atstovaujantieji bendruomenėms, institucijoms, struktūroms ir ideologijoms, kurios nesiderina su krikščioniškąja dvasia, visuomet puola ir niekina pranašišku, charizmatinių grupių žmones ir stengiasi jų keliamus sąjūdžius užslopinti, reformų neprileisti ir t.t.

Tačiau tie persekiojamieji teisuliai yra Dievo ir kitų žmonių laiminami. Jie laiminami tų, kurių žmogiškąją vertybę gynė, kovojo už jų pagrindines teises, už išlaisvinimą iš galingųjų priespaudos ir valdančiųjų viešpatavimo, kuriems palengvino gyvenimą gailestingumo ir meilės darbais. Jie ir patys jaučiasi palaiminti, nes jau pradėjo gyventi Dievo valdomoje tiesos, teisingumo, taikos, meilės, malonės ir šventumo karalystėje.

AR YRA PAREIGA?

Ar verta pradėti kovą su tomis ideologijomis ir struktūromis, jei už tai gresia persekiojimai? Ar ne geriau tyliai, ramiai gyventi? Kristaus gyvenimas ir žodžiai kitaip moko. Tame pačiame Kalno pamoksle Jėzus kalbėjo savo anų ir mūsų laikų mokiniais: "Jūs pasaulio šviesa. Neįmanoma nuslėpti miesto, kuris pastatytas ant kalno. Ir niekas nevažia ryku degančio žiburio, bet jį stato į žibintuvą, kad šviestų visiems, kas yra namuose. Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje.

Jūs žemės druska. Jei druska nustotų sūrumo, kuo gi ją reikėtų pasūdyti? Ji niekam netinka ir liekiama išberti ją žmonėms sumindžioti" (Mt 5,13-16).

Čia Kristus pareiškia beveik negalimybę tikintiesiems nuslėpti savo krikščioniško gyvenimo pavyzdžio šviesą ir įtaką, o taip pat pareigą šviesti, t.y. mokyti žmones savo gerais darbais ir žodžiais, kad jie garbintų dangiškąjį Tėvą ir taip išsigelbėtų. Taip pat Kristus nurodo didelę svarbias

ir aukštas vietas užėmusiųjų atsakomybę išlaikyti sveikus jiems patikėtuosius ir apsaugoti juos nuo dvasinio gedimo ir supuvimo. Jeigu taip nebus daroma, tai dvasininkai, tėvai, mokytojai, rašytojai, aukštieji pareigūnai ir kiti šviesuoliai bus revoliucionierių ir komunistų sumindžioti ir su likviduoti.

Mes, lietuviai, savo akimis esame matę tą likvidavimą. Mūsų jaunoji karta yra apie tai iš vyresniųjų girdėjusi. Tad mes visi neturėtume to užmiršti. Ar mes jau nepradedame netekti to politinio "sūrumo"? Ar mums nevertėtų sudaryti *lietuvų rezistencinį sąjūdį* prieš daugiaveidį mūsų tautos ir žmonijos dvasinį priešą, kaip jį turėjome sudarę prieš mūsų politinį priešą — Lietuvos okupantą? Mūsų visuomeniniai ir politiniai sambūriai, neturintys dabar platesnės konkrečios veiklos, turėtų tokiaame sąjūdyje platų darbo lauką.

Labai įspėjantys ir veiklon raginantys yra ir šie Kristaus žodžiai: "Ne kiekvienas, kuris man šaukia 'Viešpatie, Viešpatie', įeis į dangaus karalystę, bet tik tas, kuris vykdo mano dangiškojo Tėvo valią... Tada jūs imsite dėstyti: 'Mes valgėme ir gėrėme tavo akivaizdoje, tu mokei mūsų gatvėse. . . Argi mes nepranašavome tavo vardu?' Tuomet aš jiems atsiliėpsiu: 'Aš niekuomet jūsų nepažinojau. Šalin nuo manęs, jūs nedorėliai!'" (plg. Mt7,21; Lk 13,26).

Ir priešingai: "Kas išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą ir aš išpažinsiu mano dangiškojo Tėvo akivaizdoje... Ką padarėte vienas iš mažiausių brolių, man padarėte. . . Ir eis šitie į amžinąjį kentėjimą, o teisieji į amžinąjį gyvenimą" (Mt 25,31-46).

Tad šių didžiųjų Kristaus pažadų ir palaiminimų akivaizdoje darosi visiškai suprantami jo žodžiai: "Palaiminti jūs: būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje!" Beveik tą pat būtų galima pasakyti ir visiems, siekiantiems dalyvauti palaiminimuose: "Jūsų laukia didelė palaima žemėje ir gausus atlygis danguje!"

KAS MUS LABIAU NAIKINA?

Mielasis Rimai,

Ką gi galiu drįsti atsakyti į Tavo ilgą skundą? Jame daug karčios tiesos. Negalima nuneigti mums visiems žinomų barbariško žiaurumo įvykių, ne vien karo, bet ir pokario metu, iki pat mūsų dienų. Juos neigia tik patys barbarai žudikai, mūsų tautą visom priemonėm naikinantieji. Jie negali liautis persekioję, nes žino, tautai atgavus laisvę, jie turės atsisėsti į kaltinamųjų suolus, ir jei ne savo galvom atsakyti, tai bent atsidurti ilgiems metams kalėjimuose ar keliauti į Sibiro ir kitas Rusijos platybes, jų aukų prakaitu, krauju ir kaulais patreštas. Visa tai liūdna, skaudu, tiesiog—šlykštu. Esu tikras, jog už šitas eilutes manęs nesmerksi, nes čia mūsų mintys sutinka.

O tačiau ilgiau, ramiau ir šaltokai begalvojant, ypač, kaip kunigui, pasiskaitant Evangelijas ir pasimeldžiant, man kilo ir kitokių minčių. Kai jas Tau parašysiu, bijau, kad ne tik Sveikas, bet ir ne vienas kitas mane pasmerks. "Kaip jis gali šitaip rašyti!" Tačiau, mano giliu įsitikinimu, kunigas privalo rašyti ir sakyti tiesą, ar ji kam patiks, ar nepatiks. Ak, ir Išganytojo skelbiamosios tiesos ne visiems patiko ir daug kam net šiandien nepatinka. Dėl to Jis atsidūrė ant kryžiaus. .. Man tokia laimė ir garbė neteks. Bet ar Jūs ir kiti, šias eilutes pasiskaitę, išlaikysite širdies ir proto pusiausvyrą ramiai pergaltoti ir paieškoti, o visgi gal jose yra daug tiesos? O jei yra tiesos, tai ką reiktų mums daryti?

Už mūsų tautos dabartinį kryžiaus kelią mes smerkiame rusus komunistus-ateistus-okupantus. Ar tai 100% teisinga? Ar beprisimeni, Rimai, ką Jėzus pasakė fariziejams, kai tie atvedė pas jį nusidėjėlę moterį? Jie klausė: "Mokytojai, ši moteris buvo nutverta svetimaujant. Mozė mums įstatyme yra liepęs tokias užmušti akmenimis. O ką tu pasakysi?" Jėzus tyli ir pasilenkęs pirštu rašo žemėje kažką. Jiems nesiliaujant kamantinėti, Jėzus atsitiesė ir tarė:

"Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu sviedžia pirmas į ją akmenį". Ir vėl pasilenkęs rašo. "Tai išgirdę, jie vienas po kito ėmė trauktis šalin, pradedant nuo vyresniųjų. Galiausiai liko vienas Jėzus ir ten bestovinti moteris. Atsitiesęs Jėzus paklausė: 'Moterie, kur jie pasidėjo? Niekas tavęs nepasmerkė?' Ji atsiliepė: 'Niekas, Viešpatie'. Jėzus jai tarė: 'Nė aš tavęs nepasmerksiu. Eik ir daugiau nebenusidėk'" (Jn8,1-11).

Tvykstelėjo mintis, ar mes, lietuviai, ir pavergtoje tėvynėje, ir laisvajame pasaulyje nesielgiame kaip tie fariziejai? Smerkiame rusus komunistus-ateistus, reikalaujame jiems Dievo ir žmonių bausmės už mūsų, kaip sakome, "nieku nekaltos tautos naikinimą", bet ar mes jau tikrai esame tokie "nieku nekalti avinėliai"? Ar kartais mes patys nenaikiname savo tautos ir liežuviais, ir savo elgesiu, ir net žudynėmis labiau už okupantus? Jei Kristus mums pasakytų, kaip fariziejams: "Kas iš jūsų be nuodėmės, svieskite pirmas akmenį" — ar drįstume tai daryti?

Lietuvos pogrindyje leidžiama spauda ne kartą dejuoja, kaip labai Lietuvoje esąs paplitęs girtavimas, šeimų pakrikimas, net abortai. Tai trys visų žalingiausių ir pavojingiausių priežastys tautai sunaikinti. Neatsimenu, kiek dešimčiai santuokų išeina skyrybų. Ir tai ne tik jaunų porų, bet jau ir eilę metų drauge gyvenusių, vaikus išauuginusių vyresnio amžiaus sulaukusių porų! Visų skaudžiausias ir šlykščiausias savo tautos naikinimas vyksta abortais. Lietuvos žmogus pasakojo, jog net viename didesniame mieste 1982 ar 1981 metais buvę padaryta 25.000 (taip, dvidešimt penki tūkstančiai!) abortų. Sunku man tai patikėti. Tegu toks skaičius tektų tik visai Lietuvai, ir tai koks genocidas! Padauginkim jį iš 40 okupacijos metų ir gausim apie milijoną sunaikinto Lietuvos prieauglio, ne okupantų, o savo pačių lietuviškomis rankomis!

Be abejo, tame skaičiuje buvo ir nelietuvių vaikų. Koks jų procentas — kas tai žino. Neklysime sakydami, jog didžiausias procentas tenka patiems lietuviams. Ar tai ne dangaus keršto šaukiantis kriminalas? "Kas iš jūsų be nuodėmės, tegul pirmas sviedžia akmenį"... į rusus bedievius okupantus!

Girdėjau tai teisinant: "Lietuvoje didelė stoka didesnių butų. Poroje, trijuose kambariukuose kaip auginsi didesnę šeimą?.. ir panašiai. Todėl įėjo madon beturėt vieną ar, "normaliai", du vaikus. Tokio vaikų skaičiaus negana tautai išlaikyti, nekalbant apie jos augimą-didėjimą. Be tikro didelio pasiaukojimo, aišku, tai neįmanoma. Okupantai to tik ir nori, sumažinti mus sunkesnėmis gyvenimo sąlygomis. O mums taip lengva užmiršti, *jog*, anot Maironio, "Pagimdys *vargai galiūnus*, ugnimi uždegs krūtine!". Daug kas nebenorim būti galiūnais. Lengviau leistis kaip skiedrelėms pavandeniu. Bet tada nemeskim visos kaltės ant okupantų bolševikų rusų ir nevaidinkim "nekaltų avinėlių!" "Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu pirmas meta..."

Mums, tikintiesiems, yra aišku: išplėšk tautai tikėjimą, tai bus daug lengviau susidoroti su ja morališkai, paverst ją vergais. Na, ir kovojama su tikėjimu Lietuvėlėje. Ir ką aš pastebiu, "Kronikas" skaitydamas? Kas šnipinėja mokyklų mokinius, studentus? Kas juos uja, niekina, baudžia už lankymą bažnyčios, ėjimą sakramentų, už dalyvavimą choruose, procesijose? Nagi — lietuvės mokytojos ir mokytojai! Patys dar krikštyti bažnyčiose! Ne, ne rusai, arba jie retai tepaminimi. Ir vėl: "Kas iš jūsų be nuodėmės, tegu..."

Ar žymiai geriau pas mus laisvajame pasaulyje, ypač Amerikoje, Kanadoje, Brazilijoje ir kitur? Ar pas mus ne per didelis skaičius girtuokliaujančių, net alkoholikų? Ar pas mus ne vis dažniau atsiranda vyrų ir žmonių išsiskyrimų? Ir vaikučių, likusių be tėvo, ar be motinos? Ar nepasitaiko, kad tokius išsiskyrėlius dar pagerbiama, išrenkant į garbingus mūsų visuomenės postus? Ar tai ne piktinantis ir užkrečiantis pavyzdys mūsų jaunimui?

Jokie įstatymai nevaržo mūsų laisvajame pasaulyje nei tikėti, nei eiti bažnyčion, nei visa širdim gyventi pagal Dievo ir Kristaus nurodymus. O kiek vaikų neregį savo namuose tėvėlių meldžiantis? Kiek vaikų regi, kaip tėvai nemielai eina bažnyčion, tik iš būtinios pareigos? Kaip dėl menkniekių visai neina! Žuvavimas, grybavimas, piknikėliai ir visokie baliukai jiems svarbesni už bažnyčią. .. Nepamirškim, mielasis Rimai, tėvų pavyzdys, ne žodžiai, yra pats pirmas, svarbiausias ir įtakingiausias religijos mokytojas. O jei vaikai negaus iš savo tėvėlių Dievo, artimo ir savo tautos meilės dėl Dievo, tai neilgai teisilaikys ištikimi lietuviai. Ir vėl mes patys, o ne "amerikietiška" aplinka mus labiau naikina. Kodėl tomis pačiomis sąlygomis tarp kitų tautų gyvenantieji, kas nori, išsilaiko patys ir vaikams įkvepia savo tautos ir Dievo meilės? Todėl, kad jie jaučia savo pareigą būti tuo, kuo Dievas juos leido gimti — lietuviais, ir kad už tai jie bus atsakingi savo Kūrėjui. Na, ar ir šiuo atveju netinka Jėzaus žodis: "Kas jūsų be nuodėmės, tegu pirmas sviedžia akmenį" į kitataučius, kaip Lietuvoje į okupantus?

Mielasis Rimai, ar neverta atsiminti ir tai, jog izraelitai tūkstantmečių istorijoje buvo ne kartą patekę ir po okupanto padu, ir išvežti vergijon. Kaip jie vaitojo ir širdo, kaip keikė savo skriaudikus, panašiai kaip mes šiandien. Imdavo šauktis ir Dievo vaduoti juos iš vergijos. Ir štai Dievas pasiūsdavo jiems pranašų, kurie savo tautiečiams nė kiek nepataikaudavo, o drožė jiems į akis tiesą, nors ji buvo labai nemaloni. O tiesa visada būdavo ta pati: "Jūs apleidote savo Dievą ir sutartį su juo. Jūs gyvenate nedorybėse, nuodėmėse. Jei nesitaisysite — žūsite visi. Jei grįšite prie Dievo ir imsite laikytis jo įsakymų, jis sugrąžins jus jūsų žemėn iš visų pakraščių ir išugdys į didelę tautą, Žydams paklausius, taip ir atsitikdavo: Dievo galybė ištraukė ir iš Babilono, ir iš Egipto vergijų.

Ar nereikėtų ir mums tuo susidomėti ir net susirūpinti? Ar ne laikas mūsų tautos vadams — tartum pranašams — šaukti vi-

suomenę grįžti prie Dievo ir jo nustatytos tvarkos savo gyvenime ir santykiuose vienu su kitais? Nesuvirškino mūsų bemokslės, tamsios, be žymesnių vadų tautos carų daugiau kaip šimto metų vergija. Nesuvirškintų mūsų ir dabartiniai ateistai okupantai, kai turime šimtus ir tūkstančius mokytų vyrų ir moterų, kai turime pasaulyje nuoširdžių draugų, jei tik ir mes visų pirma imtume nuoširdžiausiai pasitikėti Dievo galybe ir meile ištikimiesiems savo vaikams, jei mes ir malda, ne formaliai per 16 Vasario giedotume savo "Dieve, Dieve", bet ir kasdieniame gyvenime, ir ypač savo doru gyvenimu, savo ištikimybe Jėzaus Kristaus ir jo Bažnyčios nurodymams, vengtume ne tik sunkiųjų nusikaltimų, bet stengtumės mylėti viens kitą, kaip Kristus myli mus. Juk tai didžiausias ir svarbiausias jo įsakymas. 127-oje psalmėje skaitome: "Jei Viešpats namo nestato, dykai statytojai vargsta. Jei Viešpats miesto nesaugo, be reikalo sargyba sergi". Ir mums pasaulio, net ir Amerikos, neva palankieji politikai nepadės, jei su mumis nebus Dievo palankumo. Deja, šitokio supratimo ir tikėjimo gerokai trūksta mūsų vadams ir veikėjams. Mums šiandien vėl reikia daug Dovydaičių, Endziulaičių, Ylų, Lipniūnų, Sadūnaičių. Lietuvoje jų, atrodo, nestoka, bet reikia jų ir pasaulio laisvėje. Reikia vaikinių ir mergaičių, kurie savo kilniu ryžtu eitų į kunigų seminarias ir vienuolynus, pasiaukotų tarnauti Dievui ir savo tautai, šviesdami savo kilniais pavyzdžiais. O kiek tokių gyvų kilnių pavyzdžių mes beturime, laisvėje gyvendami? Šimtai baisių puvimo pavyzdžių, reta kilnumo.

Va, mielas Rimai, pradūrei man širdį, ir turėjau rašyt Tau šį laišką šiltu jos krauju. Ar Tu, ar kas daugiau patikėsit tų žodžių teisingumu? Kiek padarys reikiamas išvadas? Kiek pagalvos ir net pasakys, kaip Kristaus visa eilė mokinių anuomet sakė: "Kieta (t.y. kvaila) jo kalba, kas gali jos klausytis?"

Tavo rūpesčių ir širdgėlos dalininkas

Kun. Jonas

PALAIMINTI...

Buvusi SIBIRO TREMTINĖ

Visus pasaulio kodeksus sudraskė šitie Tavo žodžiai. Sugriauna visą nuo seno nusistovėjusią tvarką. Žemė ramiesiems, o piktieji turi pasitraukti tuščiomis rankomis. Ašaros paveldi džiaugsmą, o juoko daliai tenka tamsybės. Beturčių dangaus karalystė...

Kaip mums būti beturčiais, jei Tavo dovanomis apdovanoti anksčiau, negu pamatome pasaulio šviesą? Argi ne Tavo rankos nustatė man gyvenimo kelius — ne visada lengvus, bet vis tiek tokius mielus. Argi ne Tu iki smulkmenų aprūpini mano kasdienybę? Paskui šita saulėta ramybė, tas niekada nesusvyruojantis pasitikėjimas Tavo globa, tas amžinasis ilgesys Tavęs, Dieve — aš nemoku suskaičiuoti nei vardais pavadinti visų Tavo dovanų. Aš, lyg mažas karaliaus vaikas, kuris jau lopšyje žaidžia skeptru, nenujausdamas jo vertės. Kaip galiu būti beturtis!

Ir vis dėlto, Viešpatie, aš nenoriu išsizadėti teisių į gražiausią Tavo palaiminimą. Juk esu varginga savo pastangomis ir darbais. Jeigu Tu vieną dieną paliktum mane savo pačios jėgoms, o, aš likčiau vargingesnė už pakelės dulkę. Ir tikiu — kaip tik šitas vargingumas turi laimėti teisę į Tavo palaiminimą. O jei yra taip, kad Tavo dovanos daro mane turtingą, gerai, paimek jas. Palik vienišą, abejojančią besiblaškančią — tokia kaina telieka man Tavo karalystės viltis.

Visi vargingieji yra godūs. Ir man nepakanka to vieno palaiminimo. Ramybė... Taikumas... Skaidri širdis... Visi Tavo palaiminimai mane žavi. Regėti Tave, vadinintis Tavo vaiku, laimėti Tavo gailėstinumą, paveldėti žemę... Ne, žemės nenoriu. Mačiau per daug kraujo dėl jos išlieto. Tavo žemė tebūna žmonių sielos — jas norėčiau laimėti Tau. Laimėti ramumu visokiose situacijose.

Dieve, lyg mažas ir neprotingas vaikas tiesiu rankas į žvaigždes ir šaukiu: "Duok

man jas!" Bet argi Tau ne vis tiek, kiek duoti — daug ar mažai. Tylėdama palenkiu galvą skriaudai, sielvartui, nelaimei — viskam, ką siūsi, tik palik man teisę į Tavo palaiminimus.

NEBIJOKITE IR NESIRŪPINKITE

CHIARA LUBICH

"Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums karalystę!" (Lk 12, 32).

Pasvarstykite vieną iš nuostabiausių Evangelijos ištraukų. Jėzus sakė: "Per daug nesirūpinkite gyvybe, — ką valgysite, — nė savo kūnu, — ką vilkėsite. .. Pasižiūrėkite į varnas. Jos nesėja ir nepjauna, neturi nei sandėlių, nei kluonų, betgi Dievas jas maitina. . . Įsižiūrėkite, kaip auga lelijos. Jos neverpia ir neaudžia. Bet aš sakau jums: nė pats Saliamonas visoje savo didybėje nebuvo taip pasipuošęs, kaip bet kuri iš jų... Verčiau ieškokite jo karalystės, o visa tai bus jums pridėta" (Lk 12,22-31). Visa tai pasakęs, Jėzus dar pridėjo: "Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo atiduoti jums karalystę!"

Kaimenės įvaizdis jau buvo naudojamas Senajame Testamente, minint išrinktąją tautą. Bet kaimenė, apie kurią čia Jėzus kalba, charakteringa tuo, kad ji "maža". Bet ką Jėzus nori tuo pasakyti? Atrodo, kad Jis kalba apie mažą pasekėjų būrelį, paprastus žmones, kuriuos pasaulis galėtų sužlugdyti, kartu primindamas jų silpną pasitikėjimą Tėvu, kurs žino, kaip jais rūpintis.

Jėzus sako tai mažai kaimenei nebijoti, nes Tėvas ją myli ir yra pažadėjęs duoti jai karalystę. Apie kokią karalystę Jėzus čia kalba? Tai Dievo karalystė, kurioje Jo šventoji valia yra pilnai vykdoma. Kadanigi žmonijos istorija tebėra eigoje, tai ir Dievo valia dar nėra pilnai įvykdyta. Toji karalystė yra Jo dovana mums. Todėl Jėzus ir ragina "Tėve mūsų" maldoje prašyti:

"Teateinie Tavo karalystę". Kai prie tokio prašymo jungiame ir mūsų pastangas elgtis ir gyventi pagal Dievo valią, tada Jo kuriamoje karalystėje darbuojamės ir mes su Juo.

Kai Jėzus atėjo į šį pasaulį ir jį pergalėjo, tada prasidėjo ir Jo karalystė. Bet visiškas jos užbaigimas pažadėtas tik žmonijos istorijos pabaigoje. Jo įsteigtoji Bažnyčia kaip tik ir yra tos karalystės pradžia. Tos Bažnyčios nariai tiki tuo pažadu, kad ji bus atbaigta. Tėvas patikėjo tą, jau čia esančią ir pilnumoje ateisiančią, karalystę tai mažai pasekėjų kaimenei, kuriai Jėzus sakė: "Nebijok, mažoji kaimene: jūsų Tėvas panorėjo duoti jums karalystę!"

Ar ir mes galime gyventi pagal tuos nuostabius žodžius, kuriuos Jėzus pasakė savo mokiniams? Ar jie taikomi taip pat ir dvidešimtojo amžiaus krikščionims? Pavyzdžiui, tokiems, kurie mažose ir nežymiose tikinčiųjų grupėse kartais gali jaustis prapuolę; juos supančioje supasaulėjusioje aplinkoje ar kraštuose, kur vyrauja įvairiausių formų materializmas su visokiu blogiu ir abejingumu?

Žinoma, kad taip. Tie žodžiai buvo pasakyti taip pat ir mums. Jėzus ir mums sako nebijoti. Nežiūrint, kad mūsų nedaug ir kad esam menki, "maži" ir beginkliai, mes turime nugalėti visas baimes, kurias priešiškas pasaulis gali mumyse sukelti. Mes turime įveikti kiekvieną sunkenybę, persekiojimą, kentėjimą. Mes neturime leisti pasauliškai galybei mus paraližuoti. O taip pat negalime būti ir savyje užsidarę. Trumpai tariant, turime išvyti iš savo širdies baimę.

Jėzus žada mums kažką neįtikimą: savo karalystę, savo buvimą su mumis, jei tik mes esame autentiški krikščionys, kurie nuoširdžiai stengiamės vykdyti Dievo valią. Ją pilnai vykdomė, mylėdami vienas kitą.

Iš anglų kalbos išvertė K. P.

■ Maltos socialistinė vyriausybė nusavino Bažnyčios nuosavybes, tik palikdama kultui skirtąją dalį. Vatikanas pareiškė protestą.

DIDELIS IR MENKAS ŽMOGUS

FLANNERY O'CONNOR

VERTĖJO PASITEISINIMAS

Šios novelės vertėjas mano, kad jis turi pasiteisinti, kodėl jis šią novelę vertė ir pasiūlė "Laiškams lietuviams". Tam yra keletas priežasčių. Šios novelės autorė yra labai puikiai įsisąmoninusi katalikiškas vertybes ir problemas. Ji nevengia į katalikišką gyvenimą žiūrėti kaip į turintį sunkenybių ir konfliktų. Tam tikra prasme ji yra priešingybė praėjusio šimtmečio teologinėms nuotaikoms, kurioms buvo būdinga pažiūra, kad tarp Dievo malonės ir prigimties negali būti konflikto ir kad ji labai lengvai ir nejučiomis įsijungia į natūralų žmogaus gyvenimą. Šitai teologinei nuotakai akompanavo romantinė literatūra, kuri lengvai išspręsdavo visas problemas. Tačiau Flannery O'Connor katalikiškame gyvenime įžvelgia nemažų konfliktų.

Novelėje skaitytojas galės pastebėti keletą tokių konfliktų. Visų pirma čia yra konfliktas tarp kultūringo, išsimokslinusio, tvirto žmogaus, jam susitinkant su menku, vien vitalistiniu, pilnu įvairių netobulybių žmogumi. Šie abu personažai yra katalikiškos visuomenės nariai visoje jos istorijoje ir vienas kito sunkiai gali išvengti.

Šalia to šioje novelėje yra jaukių namų konfliktas su benamiu žmogumi. Šis pastarasis yra reikalingas namų jaukumo, bet jo nekuria. Autorė šią novelę yra pavadinusi "The Comforts of Home", ką lietuviškai būtų galima versti "Namų jaukumas".

Tačiau vertėjas jai parinko kitą pavadinimą, manydamas, kad įtampa tarp asmenų yra pirmaeilis konfliktas, kurį autorė čia nori iškelti. Bet tai nereiškia, kad namų jaukumo problema nebūtų aktuali krikščioniškame gyvenime. Pažvelgus į ją platesniu žvilgsniu, tai yra krikščioniškosios kultūros konfliktas su visu kitu ją apsupančiu pasauliu. Ir šis konfliktas, kaip sakoma, pasauliui mažėjant, ateityje darysis dar labiau reikalingas naujų sprendimų. Bet šioje novelėje jis nėra šia prasme atidengtas.

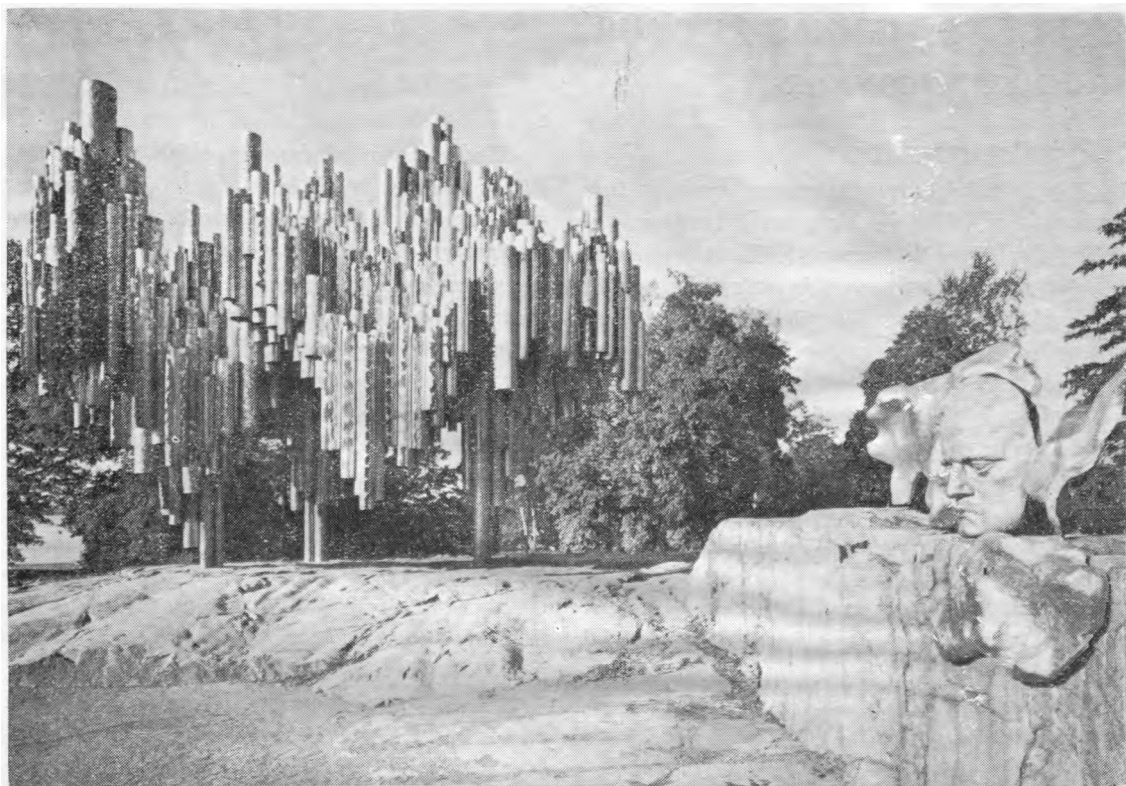
Toliau skaitytojas novelėje ras atsistojusius vienas prieš kitą du labai būdingus krikščionijos atstovus, kurių vienas yra protingos dorovės atstovas, o kitas meilės bekraštisumo atstovas. Tai Tomas ir jo motina. Jeigu pirmasis yra pavojuje išvirsti legalizmu ir prievarta, tai antrasis yra pavojuje savo dvasiniais polėkiais nesiskaityti su kito žmogaus nusiteikimais bei teisėmis ir jam neteisėtai užsimesti.

Novelėje skaitytojas galės rasti ir daugiau jam suprantamų, kitaip suformuluotų konfliktų ir sunkiai išsprendžiamų problemų. Kaip autorė šias problemas išspręs, skaitytojas matys kitame "Laiškų lietuviams" numeryje, o dabar jis turės progą pats paieškoti tų problemų sprendimo.

Flannery O'Connor yra tokia autorė, kuria verta domėtis ne tik kaip autore, bet ir kaip žmogumi. Ji visą savo subrendusio žmogaus gyvenimo laikotarpį yra išgyvenusi, būdama tada dar nepagydomos ligos Lupus varginama. Savo gyvenimu ji yra sukūrusi vertingą personažą. 1979 m. išleistas jos laiškų rinkinys, pavadintas "The Habit of Being", yra įdomi žmogaus gyvenimo epopėja. Galima sakyti, kad ji yra sukūrusi naują krikščioniško nusižeminimo ir asketikos stilių.

Ji sugebėjo savo sunkų gyvenimą priimti taip, koks jis buvo, ir net jį pamilo. Tai palengvino jos įgimtas nusiteikimas domėtis visais pasaulyje pasitaikančiais absurdiškumais. Ją džiugino ne tik vertybės, bet ir gyvenimo keistenybės bei kvailystės. Dėl to ji yra sukūrusi keletą atmesto ir atsilikusio žmogaus personažų, kurie liudija jos labai didelį sugebėjimą pamatyti vertybes ten, kur kitiems jos nematomos. Dėl to ir į krikščioniško gyvenimo kvailystes, sutinkamas bet kuriuose luomuose, ji sugebėjo žiūrėti be pasipiktinimo. Ji mylėjo kiekvieną žmogų.

Ji gimė 1925 m., mirė 1964 m. Didelę savo gyvenimo dalį išgyveno Georgia vals-

Sibelijaus paminklas Helsinkyje.

tijoje ir iš ten yra ėmusi medžiagą savo kūrybai — apysakoms ir novelėms.

V. Bgd.

Tomas pasitraukė nuo lango ir, įkišęs galvą tarp sienos ir užuolaidos, žiūrėjo į atvažiuosį automobilį. Iš jo lipo motina ir pasileidusi mergina. Motina lipo lėtai, ramiai ir sunkiai. Paskui pasirodė gražuolės ilgos, truputį lenktos kojos su patraukta suknele aukščiau kelių. Džiaugsmingai kinkendama, ji nubėgo prie šuns, kuris, šokinėdamas iš džiaugsmo, kibo į ją, norėdamas ją pasveikinti. Pašėlimas telkėsi visoje plačioje Tomo struktūroje su blogio lemtimi, tarsi prieš jį besitelkianti minia.

Dabar jam reikia pakuotis lagaminą, keltis į viešbutį ir ten pasilikti iki namai vėl pasidarys švarūs.

Jis nežinojo, kur yra lagaminas ir nemėgo pakuotis. Jis mėgo knygas, ir jo rašomoji mašinėlė nebuvo maža, nešiojama. Jis

vartojo elektrinę antklodę ir negalėjo pakęsti restoranų valgio. Jo motina su savo kvailu gailestingumu dabar griaua namų ramybę.

Pasigirdo uždamos durys, ir mergaitės juokas iš virtuvės per užpakalinį priangį laiptais šovė į jo kambarį. Jam tai buvo kaip elektros šokas. Jis pašoko į šalį ir stebėjo save. Šio ryto jo žodžiai nebuvo dviprasmiški: "Jei tu parsiveši tą mergšę, aš išsikeliu iš namų. Tu gali pasirinkti ją, ar mane".

Aštrus skausmas sugriebė jo gerklę. Tai yra pirmas kartas per šiuos trisdešimt penkerius metus. . . Kartus deginantis skystis pasijuto jo akyse. Tada jis pradėjo studijuoti save patį, pagautą šėlsmo. Iš tikrųjų motina nebuvo davusi pasirinkimo. Ji galvojo apie jo prisirišimą prie elektrinės antklodės. Tačiau jai reikia parodyti.

Mergaitės juokas vėl pakilo aukšty, o Tomas pašiurpo. Jos vakarykščios nakties

vaizdas grįžo atmintin. Ji buvo besibraunanti į jo kambarį. Jis pabudo, kai atsidarė jo kambario durys, ir ji pasirodė tarpduryje. Buvo pakankamai šviesos iš priangio, tad buvo galima ją matyti, kai ji atsisuko į jį. Veidas buvo kaip muzikinės komedijos aktorės: ryškus smakras, platūs, apvalūs skruostai ir tuščios katės akys. Jis pašoko iš lovos, stvėrė čia pat stovėjusią kėdę ir atstūmė ją nuo durų, kėdę laikydamas taip, kaip žvėrių dresiruotojas, gindamas pavojingą katę. Jis stūmė ją tyliai ir sustojo tik dėl to, kad neužgautų motinos kambario durų. Mergaitė, atgavusi kvapą, nusigrėžė ir nubėgo į svečių kambarį. *(Šis epizodas primena šv. Tomo Akviniečio gyvenimo įvykį, kai jis išsivijo iš savo kambario ištvirkėlę, kurių jo broliai buvo atsiuntę. Autorė yra didelė šio šventojo gerbėja, tad, be abejo, sąmoningai yra parinkusi ir Tomo vardą, ir šį epizodą. Vert.).*

Tuo momentu motina atidarė duris ir

žvelgė suprantančiu žvilgsniu. Jos riebaluotas veidas nuo to, kuo ji nakčiai buvo pasitekusi, buvo įrėmintas gelsvai rudose garbanose. Ji žiūrėjo ta kryptimi, kuria mergaitė buvo nubėgusi. Prieš ją stovėjo Tomas su aukštai pakelta kėde, lyg kad jis būtų norėjęs sutramdyti žvėrį. "Ji bandė įsibrauti į mano kambarį", prašniokštė jis, stumdamasis pirmyn. "Aš pabudau, kai ji bandė įeiti į mano kambarį". Jis uždarė motinos kambario duris ir įžeistu balsu šaukė: "Aš toliau to nepakęsiu. Aš to nepakęsiu nė vienos dienos".

Motina, jo įstumta į miegamąjį, atsisėdo ant lovos krašto. Ji buvo sunkaus kūno, ant kurio buvo uždėta maža, kaulėta, su juo nesiderinanti galva.

"Aš tau sakau paskutinį kartą", tarė Tomas. Visuose motinos veiksmuose buvo pastebima tam tikra tendencija. Tai buvo daroma iš geriausios intencijos, būtent pajuokauti su dorybe. Ir tai ji vykdė taip be-

Mūsų elegantiškas viešbutis (Kalastajatorpa) Helsinkyje.

protiškai intensyviai, kad tie, kuriuos tai lietė, buvo sukvailinami, o pati dorybė pasidarė juokinga. "Nė vienos dienos daugiau! — pakartojo jis. Motina tam tvirtai pritarė galvos palenkimu ir jau žiūrėjo į duris. Tomas pastatė kėdę ant grindų ir ant jos atsistojo. Jis pasilenkė, norėdamas kažką paaiškinti, tarsi atsilikusiam vaikui.

"Dar ir kitu atžvilgiu ji yra nelaiminga", kalbėjo motina. "Tai baisu, tai baisu. Ji man pasakė, kaip tai vadinasi, bet aš užmiršau tą žodį. Tai yra ko ji negali pataisyti. Tai yra, su kuo ji yra gimusi". Tai pasakiusi, ji pridengė burną delnu. "Tomai, vaizduokis, jei tai būtum tu".

Neviltis užspaudė jam gerklę. "Ar tu negali suprasti, kad, jei ji negali pagelbėti pati sau, tai to negali padaryti nė tu", šniokštė jis.

Jo motinos akys, intymios, bet nepasiekiamos, saulei nusileidus, buvo labai tolimo mėlynumo. "Nimpermaniakė", sumurmėjo ji.

— Nimfomaniakė! — pasakė jis išdidžiai. — Nėra reikalo, kad ji tave išmokytų visokių keistų vardų. Ji yra dorinė valkata. Tai žinoti tau pakanka. Gimusi be dorinio jausmo, panašiai, kaip kas nors būtų gimęs be kepenų ar be kojos. Ar supranti?

— Aš vis manau, kad toks galėjai būti tu, — tarė ji, pridengdama ranka burną. — Ir jei tai būtum tu, kaip tu manai aš jausčiausi, jei niekas nenorėtų tavęs priimti? Kaip būtų, jei tu būtum nimpermaniakas, o ne šaunus ir žavus asmuo, ir negalėtum susivaldyti. . .

Tomas pasijuto tokioje nepakenčiamoje padėtyje, lyg jis iš lėto keistųsi į tą merginą.

— Ką ji dėvėjo? — paklausė ji staigiai siaurėjančiomis akimis.

— Nieko! — sugriaudė jis. — Tai tu dabar išmesi ją iš čia?

— Kaip aš galiu ją išmesti laukan? Ši rytą ji vėl bandė nusižudyti.

— Gražink ją atgal į kalėjimą, — tarė Tomas.

— Tavęs, Tomai, aš nesiųsčiau atgal į kalėjimą, — atsakė ji.

Jis atsikėlė, pastvėrė kėdę ir išbėgo iš jos kambario, vos galėdamas susivaldyti.

Tomas mylėjo savo motiną. Jis ją mylėjo dėl to, kad tokia buvo jo prigimtis. Tačiau kartais jis negalėdavo pakęsti jos meilės. Būdavo tiesiog idiotiška paslaptis, ir jis pajusdavo savyje jėgas, nematomas sroves, kurios būdavo anapus jo kontrolės. Ji pradėdavo nuo banaliausios minties, esą tai būtų gražu padaryti. Ir nuo to prasidėdavo tikra velniava. Bet velnio ji, žinoma, nepripažindavo.

Ir Tomui velnias buvo tik išsireiškimo priemonė aptarti situacijai, į kurią motina patekdavo. Jeigu ji būtų buvusi intelektualiai išlavinta, jis, pasinaudodamas ankstyvąja Bažnyčios istorija, būtų jai įrodęs, kad joks perdėjimas dorybėje nėra pateisinamas; kad saikingumas gerume padaro saikingą ir blogybę; kad Egipto Antanas, jei būtų pasilikęs namie ir globojęs savo seserį, joks velnias jo nebūtų varginęs. (*Čia autorė turi mintyje pirmąją atsiskyrėlį šv. Antaną, kuris, atsiskyręs nuo pasaulio ir gyvendamas tyruose, buvo smarkiai gundomas.* Vert.)

Tomas nebuvo joks cinikas ir anaip tol nebuvo dorybės priešas. Dorybę jis laikė tvarkos principu, ir jos dėka gyvenimas buvo pakenčiamas. Jo paties gyvenimas buvo pakenčiamas sveikesniųjų jo motinos dorybių dėka: ji buvo gerai sutvarkiusi namus ir paruošdavo puikų valgį. Bet kai dorybėje joje išeidavo iš tvarkos, kaip dabar, velnias pradėdavo jame augti. Tai nebuvo jo ar jo motinos manierizmai, bet tai buvo juntami, nors nematomi, vidiniai įnamiai, kurie kiekvienu momentu galėjo suklikti ir subarškinti puodą.

Mergina buvo patekusi prieš mėnesį į apskrities kalėjimą už bandymą iškeisti nepadengtą čekį, ir jo motina pamatė jos nuotrauką laikraštyje. Per pusryčius ji ilgai į ją žiūrėjo ir paskui perdavė jam.

— Įsivaizduok, — tarė ji, — tik devyniolikos metų ir jau tame bjauriame kalėjime. Ji visiškai neatrodo bloga mergaitė.

Tomas žvilgtelėjo į nuotrauką. Jos veidas jam pasirodė kaip raganytės. Jis pasakė, kad statistika rodo, jog nusikaltėlių amžius mažėja.

— Ji atrodo padori mergina, — kalbėjo motina.

— Padorūs žmonės nekeičia nepadengusių čekių, — pridūrė Tomas.

— Tu nežinai, ką tu darytum bėdoje.

— Aš nekeisčiau nepadengto čekio, — atsakė Tomas.

— Aš manau jai nupirkti dėželę saldinių, — pasakė motina.

Jeigu tada ar vėliau jis būtų davęs kumščiu į stalą, nieko nebūtų atsitikę. Jeigu būtų buvęs gyvas jo tėvas, šiuo momentu jis būtų davęs kumščiu į stalą. Nupirkti kam nors dėžę saldinių buvo jos mėgstamas malonumo pareiškimas. Jeigu kas nors iš jos klasės žmonių nusikėlė į miestą, ji juos aplankydavo ir nunešdavo dėžę saldinių. Jeigu kas nors iš jos draugų vaikų susilaukė kūdikio ar gavo mokslapinių, ji apsilankydavo ir nunešdavo dėžę saldinių. Jei koks nors senas žmogus nusilaužė šonkaulį, ji prie jo lovos sėdėdavo su dėže saldinių. Jis net grožėjosi jos mintimi nunešti į kalėjimą dėžę saldinių.

Motina, grįžusi po savo vizito kalėjime, įsibrovė į jo studiją, visai nepasibeldus, ir sugriuvo visu ilgiu ant sofos, iškeldama savo sutinusias kojas ant jos atramos. Po valandėlės ji buvo tiek atsigavusi, kad atsisdod ir patiesė po kojomis laikraštį. Po to ji vėl atkrito. "Mes nežinome, kaip kita pusė gyvena", — ji prasitarė.

Tomas žinojo, kad jos pokalbis eina nuo vienos kategorijos prie kitos ir kad už jų nėra patirties. Jam ne tiek buvo gaila mergaitės kalėjime, kiek savo motinos, kuri ją aplankė. Jis būtų norėjęs ją apsaugoti nuo visų nemalonių vaizdų.

— Gerai, — tarė jis, padėdamas žurnalą į šalį, — o dabar būtų geriau, kad tai užmirštum. Yra pakankamai pagrindo merginai būti kalėjime.

— Tu negali įsivaizduoti, ką ji yra išgyvenusi, — tarė ji, vėl atsisėsdama, — paklausk.

Vargšė mergaitė Star buvo auginama pamotės kartu su trimis jos pačios mergaitėmis ir vieno jau beveik užaugusio berniuko, kuris ja naudojosi tokiu pasibaisėtiniu būdu, kad ji buvo priversta pabėgti ir ieškoti savo tikros motinos. Kai ji ją rado, motina siuntė ją į įvairias mergaičių institucijas, norėdama jos atsikratyti. Iš tų institucijų ji buvo priversta pabėgti dėl įvairių iškrėpėlių sadistų, tokių klaičių, kad jų negalima aprašyti. Tomas būtų galėjęs pasakyti, kad jo motina būtų nevengusi tų klaičių pasakoti, kurių dabar jam nepasakojė. Ji kalbėjo ir kalbėjo apie tai bendrybėmis, kartais balsui užspringstant, ir jis būtų galėjęs pasakyti, kad ji tebeišgyvena kai kurias klaičybes, kurios jai buvo papasakotos. Jis tikėjosi, kad per kelias dienas tie atsiminimai bus užmiršti, bet jie užmiršti nebuvo. Kitą dieną ji vėl vyko į kalėjimą su Kleenex ir ledais, o po kelių dienų pranešė, kad turėjusi pasikalbėjimą su advokatu.

Tuo metu Tomas tikrai gailėjosi savo mirusio tėvo, nors, kai jis buvo gyvas, jis negalėjo jo pakęsti. Jam esant, nebūtų įvykę tų kvailysčių. Būdamas nepaliestas bereikalingos užuojautos, jis būtų patraukęs atitinkamas stygas su savo sėbru šerifu, ir mergina būtų atsidūrusi valstybės kalėjime atlikti savo bausmės. Jis ne kartą buvo užsiėmęs kokia nors prievartine veikla, iki viena rytą numirė prie pusryčių stalo, nukreipęs piktą žvilgsnį į žmoną, lyg kad ji būtų už tai atsakinga. Tomas buvo paveldėjęs savo tėvo protingumą, be jo žiaurumo, ir motinos meilę gerumui, bet be jos polinkio tai vykdyti. Jo taktika buvo laukti ir žiūrėti, kas atsitiks.

Advokatas ištyrė, kad žinios apie merginos patirtus žiaurumus didele dalimi buvo neteisingos. Ir kai jis motinai išaiškino, kad mergina yra psichopatinė asmenybė, bet ne tiek pamišusi, kad tiktų į bėpročių ligoninę, ir ne tiek nusikaltusi, kad tiktų kalėjimui, ir ne tiek pastovi, kad tiktų visuomeniniam gyvenimui, ji susirūpino ja dar labiau negu anksčiau. Mergina prisipažino, kad jos pasakojimas buvo neteisingas

Kinų bokštas Kopenhagos Tivoli sode.

dėl to, kad ji yra apsigimusi meluotoja. Ji meluodavo dėl to, kaip ji sakė, kad buvo nesaugi. Ji perėjo per keleto psichiatrų rankas, kurie užbaigė jos auklėjimą. Ji žinojo, kad jai jau nėra vilties. Esant šitokiai sunkiai padėčiai, jo motina buvo nuteikta kažkokios skaudžios paslapties, kad nieko daugiau nebeliko, o tik padvigubinti pastangas. Jo apsišylimui atrodė, kad ji ir į pradėjo žiūrėti su užuojauta, tarsi jos miglom aptraukta meilė žmogui nematė skirtumo.

Po keleto dienų ji išiveržė pas jį pra-
nešti, kad advokatai išėmė merginą iš ka-

lėjimo, jai prižadėjus ją globoti. Tomas pašoko iš savo patogios atsilošiančios kėdės, išmesdamas iš rankų žurnalą, kurį skaitė.

Jo platus, malonus veidas buvo sutrauktas numatomos kančios.

— Tu merginos čia neparvesi! — jis pasakė.

— Ne, ne, Tomai, nusiramink, — ji atsakė.

Šiaip taip pasisekė jai gauti darbą šuniukų ir kačių parduotuvėje ir ją apgyvendinti pas seną pažįstamą mezgėją. Žmonės nėra malonūs. Jie savęs niekada nepastato tokioje būklėje, kokioje buvo Star, kuri buvo būdinga visokiais negerumais.

Tomas vėl atsisėdo ir pasiėmė žurnalą. Jam atrodė, kad jis yra išvengęs pavojaus, tačiau to pavojaus pobūdžio jis nesugebėjo aptarti. "Niekas nieko tau negali pasakyti", kalbėjo jis pats sau. "Galbūt po kelių dienų ji išsikels iš miesto, gavusi iš jūsų tai, ką galėjo gauti. Ir tu daugiau apie ją negirdėsi".

Porai dienų praėjus, vieną vakarą grįžęs namo ir atidaręs gyvenamojo kambario duris, jis buvo perskrostas tuščio kikenančio juoko. Jo motina ir mergina sėdėjo prie ugniakuro, kuriame degė medžio gabalai. Mergina iškart darė iškrypusio žmogaus įspūdį. Jos plaukai buvo pakirpti, kaip šuns ar laumės, ji apsirengusi pagal paskutinę madą. Ji nukreipė į jį ilgą žėruojantį žvilgsnį, kuris tuoj pat išvirto intymia šypsena.

— Tomai, — tarė motina tokiu tvirtu balsu, kuris nepaliko vietos atsikirtimui, — tai yra Star, apie kurią tu esi daug girdėjęs. Ji šįvakar su mumis vakarieniaus.

Mergina vadinosi Star Drake, tačiau advokatas ištyrė, kad tikrasis jos vardas buvo Sara Ham.

Tomas nei nepajudėjo, nei nieko nepasakė, pasilikdamas pakibęs duryse, tarsi ištiktas žiaurios pabaisos. Pagaliau jis pratarė:

— Kaip einasi, Sara?

Tai pasakė tokiu nepasitenkinimo persunktu balsu, kad jis pats išsigando, jį išgirdęs. Jis paraudo, pajutęs, kad pasielgė

žemiau leistinos ribos išreikšti nepasitenkinimą bet kokiai būtybei. Nuėjęs į savo kambarį, jis pasiryžo laikytis bent mandagumo ir sunkiai atsisėdo kėdėje neatsilošdamas.

— Tomas rašo istoriją, — kalbėjo motina, grąšinančiu žvilgsniu žvelgdama į jį. — Jis šiais metais yra vietinės istorikų draugijos pirmininkas.

Mergina pasilenkė ir dar su didesniu dėmesiu žvelgė į Tomą.

— Nuostabu, — tarė ji gerkliniu balsu.

— Dabar Tomas rašo apie pirmuosius emigrantus šiame krašte, — sakė motina.

— Nuostabu, — pakartojo mergina.

Tomas stengėsi nuduoti, lyg tik jis vienas būtų šiame kambaryje.

— Sakyk, ar tu žinai, į ką jis panašus?

— paklausė Star, pakreipusi galvą ir žiūrėdama į jį kampu.

— O, kaip kas nors labai įžymaus, — pasakė motina aštriai.

— Tokį policininką aš mačiau vakar vakare kine, — pasakė Star.

— Star, — pertraukė motina, — man atrodo, kad tu turėtum būti atsargesnė su tais filmais. Aš manau, kad tu turėtum žiūrėti tik geriausius. Aš nemanau, kad tau reikėtų žiūrėti kriminalinius.

— O tas vakarykštis buvo apie tai, kad nusikalsti neapsimoka, — atsakė Star, — ir aš prisiekiu, kad tas policininkas buvo visai, kaip jis. Jie visada atrodo, kaip tokie, kurie kitą pagauna. Jis atrodo, kaip toks, kuris negali nustovėti vietoje. Jis buvo piktas, bet ne blogos išvaizdos, — dar pridūrė ji, gėrėdamasi Tomu.

— Star, — tarė motina, — aš manau, kad būtų puiku, jeigu tu pradėtum ugdyti skonį muzikai.

Tomas atsiduso. Motina plepėjo toliau, o mergina, neklausydama jos, savo akimis džiaugėsi juo. Jos žvilgsnis buvo toks, tarsi ji savo rankomis liestų jo kelius ar jo kaklą. Jos akys žėravo, o jis žinojo, kad ji suprato, jog jis negali pakelti jos žvilgsnio. Nereikėjo, kad kas jam pasakytų, jog prieš jį yra sugedusi medžiaga, bet nepakaltinamas sugedimas, nes anapus jo nėra atsakovo. Jis žiūrėjo į labiausiai nepakenčiamą

nekaltumo formą. Nejučiomis jis klausė save, koks į tai yra Dievo požiūris ir ar galima būtų jį priimti.

Vakarienės metu motinos elgesys buvo toks idiotiškas, kad jis negalėjo į ją žiūrėti. Ir kadangi jis negalėjo žiūrėti nė į Sarą Ham, tai savo pilną nepasitenkinimo žvilgsnį nukreipė į galinę sieną. O motina kiekvieną merginos pasakymą priėmė taip, lyg jis būtų vertas rimto dėmesio. Ji toliau vystė keletą planų, kaip Sara galėtų sveikai sunaudoti savo laisvalaikį. Sara į tuos patarimus nekreipė daugiau dėmesio, negu tuo atveju, jeigu jie būtų kilę iš papūgos. Kai kartą Tomas netyčia pažvelgė į jos pusę, ji mirktelėjo. Vos tik jis buvo prarijęs paskutinį deserto šaukštelį, pakilo ir sumurmėjo:

— Aš turiu eiti. Turiu susirinkimą.

— Tomai, — įsiterpė motina, — aš norėčiau, kad tu pakeliui nuvežtum Starą namo. Aš nenorėčiau, kad ji viena naktį su taksiu važiuotų.

Tomas kurį laiką buvo pagautas pašėlusios tylos. Paskui apsisuko ir išėjo iš kambario. Jis sugrįžo su tamsiu nusistatymu veide. Mergina jau buvo pasiruošusi ir kantriai laukė prie kambario durų. Ji žvelgė į jį pilnu pagarbos ir pasitikėjimo žvilgsniu. Tomas nepasiulė jai rankos, bet ji pati

Kopenhagos uostas.

įsikibo į jį ir leidosi laiptais žemyn, prisijungusi, jei taip galima pasakyti, prie stebuklingai judančio paminklo.

— Būk geras, — pasakė jam motina.

Sara kikeną ir kibo jam į pašoną. Vilkdamasis apsiaustą, jis buvo nusprendęs šia proga pasakyti merginai, kad jeigu ji nesiliaus parazitavusi jo motinos, jis pats pasirūpins, kad ji sugrįžtų į kalėjimą. Jis duos jai suprasti, kad jis žino, kas jai rūpi, ir kad jis nėra toks nepavojingas, ir kad yra dalykų, kuriu jis netoleruos. Prie rašomojo stalo su plunksna rankoje niekas nebuvo toks iškalbus, kaip Tomas, bet kai jis pasijuto uždarytas automobily su Sara Ham, jo liežuvį buvo pagavusi baimė.

Ji pasėdėjo koją po savimi ir tarė:

— Pagaliau mes vieni, — ir kikeną.

Tomas suko automobilį iš kiemo ir vairavo į įvažiavimą. Patekęs vieškelin, jis šovė, lyg būtų vejamas.

— Vajėzau! — sušuko Sara Ham ir nukėlė koją nuo sėdynės. — Kur dega?

Tomas neatsakė. Po keleto minučių jis galėjo jausti ją prislinkus arčiau. Ji išsiskėtė, artinosi prie jo ir pagaliau, uždėjusi ranką jam ant peties, tarė:

— Tomukas manęs nemyli, bet aš manau, kad jis yra pasiutusiai šaunus.

Tris su puse mylios į miestą Tomas sukorė per ne ką daugiau kaip penkias minutes. Prie pirmos kryžkelės šviesa buvo raudona, bet jis jos nepaisė. Senoji moteris gyveno už trijų blokų. Kai automobilis sučirškė, sustodamas toje vietoje, jis iššoko, apibėgo aplinkui ir atidarė merginai duris. Bet ji nesijudino, ir Tomas buvo priverstas laukti. Po kurio laiko pasirodė viena koja, paskui perkreiptas veidelis, žiūrintis į jį. Tame žvilgsnyje buvo kažkas panašu į aklo žmogaus žvilgsnį, bet tokio aklojo, kuris nežino, kad negali matyti. Tomas buvo keistai sumišęs. Tuščios akys vaikščiojo po jį-

— Niekas manęs nemyli, — tarė ji nelaimingu balsu. — Kas būtų, jeigu tu būtum aš, ir aš negalėčiau pakęsti tris mylias tavo pavėžinti?

— Mano motina tave myli, — pamurmėjo jis.

— Ji, — atsakė mergina, — yra apie septyniasdešimt metų atsilikusi nuo mūsų laikų.

Trūkdamas kvapo, Tomas pasakė:

— Jeigu tu dar ją varginsi, aš turėsiu tave gražinti į kalėjimą.

Už šio balso buvo dusli jėga, nors tai buvo pasakyta vos girdimai.

— Tu ar kas kitas? — paklausė ji ir įsitraukė atgal į automobilį, tarsi visai nemanydama iš jo išeiti.

Tomas ją grubiai pastvėrė už švarko priešakio, ištraukė iš automobilio ir paliko. Paskui jis šoko į automobilį ir norėjo skubėti. Duryš dar buvo atdaros, o jos juokas, bekūnis, bet realus, pasiekė gatvę, tarsi norėdamas išokti į atdarą automobilį ir kartu su juo važiuoti. Jis užtrenkė duris ir pasuko namų link, nes buvo per daug supykęs, kad būtų galėjęs dalyvauti susirinkime. Jis norėjo, kad motina gerai suprastų jo nepasitenkinimą. Jis norėjo, kad jos galvoje neliktų jokios abejonės. Tėvo balsas aidėjo jo galvoje. "Avigalvi, — kalbėjo tėvas, — duok kumščiu į stalą dabar. Parodyk jai, kas yra šeimnininkas, kad ji pirmiau neparodytų tau".

Motina buvo tiek protinga, kad, kai jis grįžo namo, ji buvo jau atsigulusi. Ryto metą, kai jis pasirodė prie pusryčių stalo, jo nuleisti antakiai ir įtempti skruostai liudijo, kad jis yra pavojingos nuotaikos. Norėdamas pasirodyti apsisprendęs, Tomas elgėsi kaip bulius, kuris prieš puldamas atsisitraukia, nuleidžia galvą ir kasa kojomis žemę.

— Gerai, dabar klausyk, — pradėjo jis, atstumdamas kėdę ir atsisėsdamas, — aš tau turiu kai ką pasakyti apie tą merginą ir nemanau tai kartoti.

Jis atsikviepė:

— Ji nėra nieko daugiau, kaip pasileidusi mergina. Ji juokiasi iš tavęs, kai tu jos nematai. Ji nori iš tavęs išgauti viską, ką tik gali, o tu pati jai nieko nereiški.

Motina atrodė, lyg būtų naktį praleidusi be miego. Ji nebuvo net apsirengusi, o

tik užsimetusi chalata ir ant galvos užsidėjusi pilką turbaną, kas jai suteikė visažinančios išvaizdą. Atrodė, lyg jis būtų pusryčiaęs su sibile.

— Šįryt turėsi pasitenkinti grietine iš konservų dėžutės, — pasakė ji, — kitokią aš užmiršau.

— Gerai, ar tu girdėjai mane? — urzgė Tomas.

— Aš nesu kurčia, — atsakė motina, statydama puodą ant trikojo, — aš žinau, kad aš jai esu tik senas vėjo maišas.

— Tai kodėl taip kvilčiai stengiesi?

— Tomai, — tarė ji, pridėdama ranką prie savo veido, — o jeigu tai būtų...

— Aš tai nebūčiau! — tarė Tomas, užgaudamas keliu stalo koją.

Jai sunku buvo išlaikyti savo veidą, nes jos galva lengvai judėjo.

— Pagalvok apie visa tai, ką tu turi, — pradėjo ji. — Visą namų palaimą ir dorovę. Ir nėra blogų polinkių, nieko blogo, su kuo būtų gimęs.

Tomas pradėjo kvėpuoti kaip tas, kuris jaučia astmos ataką.

— Tu nesi logiška, — atsakė jis nevirtu balsu. — Jis būtų davęs kumščia į stalą.

— Tu nesi, kaip jis, — tarė senoji ponina pastirusi.

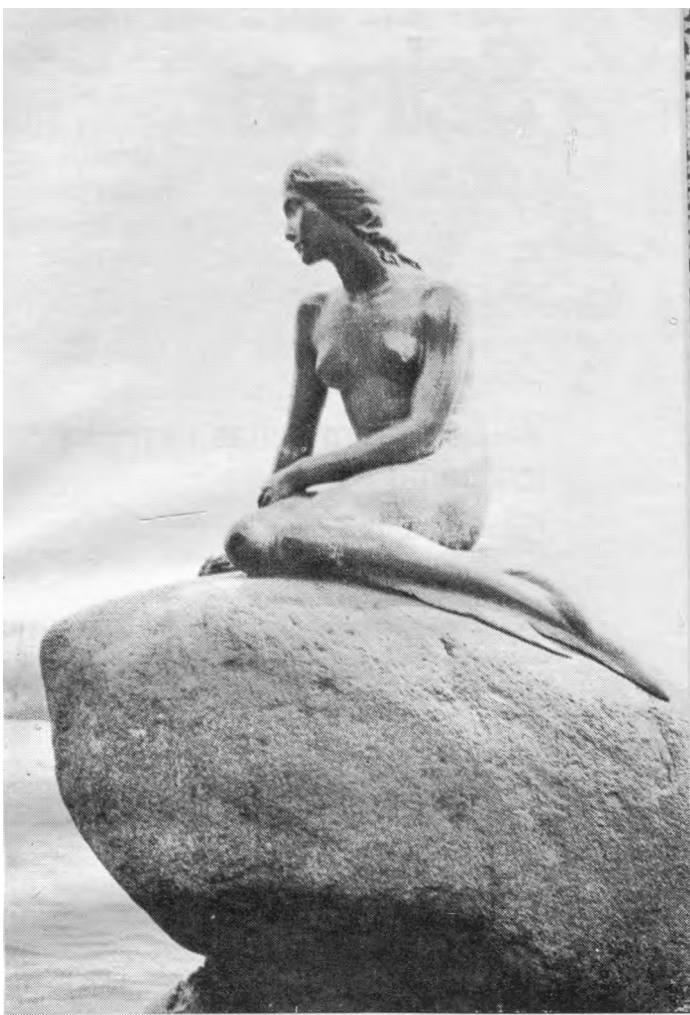
Tomas pasiliko išsižiojęs, be žodžio.

— Tačiau jeigu tu taip mirtinai nusistatęs prieš ją, — tarė motina, tarsi ji būtų gavusi komplimentą, — aš jos daugiau nekviestų.

— Aš nesu prieš ją, — tarė Tomas, — aš tik noriu, kad tu savęs nekvailintum.

Vos tik jis pakilo nuo stalo ir užsidarė savo studijos duris, jo tėvas užėmė jo galvoje kovingą poziciją. Senasis turėjo kaimietišką sugebėjimą grubiai kalbėti, nors jis nebuvo kaimietis, bet užaugęs ir išauklėtas mieste. Jis išsikėlė į mažesnę vietą tam, kad išnaudotų savo sugebėjimus. Savo pokalbiais jis kaimiečius įtikino, kad jis yra vienas iš jų. "Leisk jai nugalėti save. Tu — tai ne aš. Tu nesi tikras vyras".

Kai Tomas prisivertęs pradėjo skaityti, tas pavidalas išnyko. Ta mergina sukėlė audrą jo būties gilumoje, kuri yra nepri-

Kopenhaga. "Mažoji undinė".

inama analizavimui. Jis jautė, kad uraganas praėjo pro jį šimto jardų atstumu. Bet jis nujautė, kad jis sugrįš tiesiog į jį. Jis neįstengs ramiai grįžti prie savo darbo iki priešpiečių.

(Pabaiga ateisiančiame numeryje)

■ JAV vyriausybė paskyrė Šv. Marijos ligoninei Kansas City milijoną dolerių, kad per penkerius metus išvystytų programą, kaip sumažinti neigiamuosius padarinius, nepilnametėms laukiant kūdiko.

■ Hondūro ir Nikaragvos vyskupai paskelbė, jog dės visas pastangas, siekdami, kad būtų išvengta karo tarp tų kraštų.

Vaikiško vyro kelias į vyrišką gyvenimą

Vytautas Kasniūnas

Vestuvės buvo gausios, šaunios, linksmos. Džiaugėsi jaunieji, jų tėvai ir vestuvių dalyviai. Geras maistas, graži salė, marios gėrimų, puikus orkestras. Tėvai buvo laimingi, kad jų vaikai sukūrė lietuvišką šeimą, laikraščiai rašė sieksninius straipsnius, iškeldami jaunųjų aktyvumą savuose baruose. Ir aš buvau laimingas, būdamas piršliu, vestuvių maršalka, gerai pažinęs tėvus ir ypač jaunosius nuo vaikystės dienų.

Jaunoji numetė nuo galvos rūtų vainikėlį, jaunasis pypkę pačiulpė ir, lydimi jaunimo, juodu išskubėjo į naują gyvenimą, medaus mėnesiu pasaldintą, saulės spinduliais apšviestą, pasakomis apvainikuotą..

Kazėnas, jaunojo tėvas, pakvietė mus prie vieno stalo ir, pripylęs stikliukus, nerimastingai pradėjo kalbą apie savo sūnų Kęstutį:

— Geras jis vaikas, bet iki vedybų jam dar tolimas kelias. Galėjo palaukti iki barzdos plaukai sukietės, kai pūkelius pakeis dygliai, o dabar dar ne vyras, nėra kaip reikiant vyras, ir gana. .. sakyčiau, šeimos vyras. .. tėvas... ak! ..

— Tu labai gerai moki savo vaiką žeminti, — pyktelėjo Kazienė. — Dar metai, ir baigs mokslą, tada pamatysi, kas iš jo bus...

— Bet mano duktė labai myli Kęstutį, — pertraukė Jonaitienė, — taip pat ir Kęs-

tutis myli jį. Pamatysite, kokia bus graži pora. Mūsų vyrai turėtų pasimokyti iš Kęstučio, kaip reikia moteris mylėti. Pamatysite, jis ją ant rankų nešios.

— Iki gyvo kaulo įgriso tos kalbos: mūsų vyrai tokie ir anokie, bet anie — tai angelai! — pripildęs stikliukus, paragino Kazėnas išgerti už jaunųjų meilę. — Atvira! pasakysiu, mano visos viltys sudėtos į Jūrą, mūsų marčiukę. Ji graži, protinga, ji mokės sutvarkyti Kęstutį. Ir dar kaip! Tikrą vyrą iš jo padarys.

— O jeigu mudvi nebūtume judviejų patvarkiusios, kas iš jūsų šiandien būtų, — nusikvatojo Kazėnienė, — ypač iš mano vyrelio! ..

— Manasis — tai auksinis, — Jonaitienė pabučiavo savo vyrą, apsikabinusi abiem rankom. — Man nereikėjo jo tvarkyti: jis vyras, kaip mūras. . .

— Nesipeškite uošvienės! — riktelėjo vestuvių sročia, — nėra namų be dūmų. Obuolys netoli krenta nuo obels, ar ne?

Vestuvių svečiai šoko, dainavo, užė. Visų nuotaika pakili, orkestras plėšė iš širdies.

Uošviams nuėjus, sročia Miltinienė, prisitraukusi kėdę arčiau mūsų, vėl užvedė kalbą apie uošvius. Atrodo, kad ji norėjo labai kalbėti. Jos akys blizgėte blizgėjo, ieškodamos klausytojų.

— Žinot, aš kaip ir jų giminė, — pasidaziusi lūpas, dairėsi į mus. — Kęstutis — mano krikštasūnis. Žinoma, kad per jauną vedė, galėjo palaukti. Bet jis man skundėsi, kad su tėvais ilgiau gyventi negali. Atsibodo jam jų amžinos rietenos. Jūrą jis labai myli ir bijo, kad kas nors jos nepaviliotų. O ir Jūratės namuose velniškai pragaro ugnį kūrena. Mergaitė neiškentusi buvo pabėgusi iš namų. Bet ir ji Kęstutį labai myli. Prieš sužiedotuves jie man išsipasakojo, viską apie save išsakė.

— Mes per anksti pradėjome teisti jaunosius, — įsikišau ir aš. — Visi gerai žinome, kaip jie vienas kitą myli, o meilė viską nugalė! ..

— Priklausys, kokią meilės košę juodu virs, — sarkastiškai švokstelėjo sročia. — Jei valgys per daug karštą — nudegs liežu-

vius, jei per daug saldžią — apsals širdys, o jei per šaltą — su vėju audra įsisuks į namus.

Po metų susitikom Jūratę su Kęstučiu Naujųjų metų baliuje. Visi keturi apsikabinome ir pasibučiavome. Jūratė man atrodė sumoteriškėjusi, o Kęstutis — lyg tas vėjo botagėlis. Užteko kelias minutes pasikalbėti, kad girdėtas apie juos sklindančias kalbas galėčiau patvirtinti. Susitikęs Kęstutį prie baro, priminiau jo ir Jūratės pasakytus žodžius, kad visokiais reikalais visados atvirai ir nuoširdžiai pasisakysime, išsikalbėsime. Juk mus riša tos pačios organizacijos priesaikos žodžiai, o aš dar turiu vyresniškumo laipsnį.

— Girdėjau kalbas, kad judu su Jūrate skiriatės? — padavęs jam stiklą "skačo", paklausiau.

— Buvom išsiskyrę, bet dabar vėl gyvename kartu, — nenoriai atsakė Kęstutis. — Kas čia žino, kaip bus, kas čia žino. ..

— Įsimaišė kas nors į judviejų tarpą?

— Ne! Ne! Niekas neįsimaišė.

— Tai koks nelabasis jus nori išskirti?

— Nesutariame mudu. Skirtingi būdai ir skirtingos pažiūros į gyvenimą. Vienas kitam prieštaraujame visuose reikaluose.

— Atsimeni, kai anoje stovykloje, pavakary išėję pasivaikščioti, su jumis kalbėjomės ir kaip judu sakėte, kad vienas kitą labai mylite ir ruošiatės tuoktis? Aš patariau palaukti, baigti mokslą, pasiruošti naujam gyvenimui. Iki vidurnakčio ginčijomės, nesutarėme. Judu mane pamokslininku vadinote. O ar aš ne tą patį judviem sakiau, kas dabar vyksta?

— Atsimenu, viską gerai atsimenu. Tik jūs kitaip kalbėjote apie meilę, kaip mes ją suprantame ir patiriame.

— Meilė yra viena. Tokia ji buvo praeityje, tokia ir dabartyje: ilgesys, pasiaukojimas, įsigyvenimas, kantrumas ją vainikuoja.

— Mus riša kiti jausmai, ir mūsų meilę vainikuoja ilgesys.

— Sakysi, seksas ir ilgesys?

— Taip! Ilgesys ir seksas. Kai žmogų

myli, tai jo ilgies, o seksas sujungia ir kūniškai, ir dvasiškai.

Prie mudviejų priėjo Jūratė su drauge. Kiek pakalbėję ir pajuokavę, mudu su Jūrate išėjome šokti.

— Kęstutis pasakojo jums apie mūsų vedybinį gyvenimą? — paklausė Jūratė.

— Taip, — atsakiau.

— Kad buvome išsiskyrę, bet vėl kartu gyvename?

— Taip.

— Sakė, dėl ko išsiskyrėm? Kaltino mane?

— Skundėsi, kad esate skirtingo būdo, nesutariate.

— Ar nesiskundė, kad aš jo nebemyliu?

— Ne! Apie tai nieko neminėjo. Jis tik sakė, kad tave labai myli.

— Ir aš jį labai myliu, bet kas iš to! Gyventi kartu negalim, ir baigta. Man vis menasi jo krikšto motinos žodžiai, pasakyti per sužiedotuves: "Vaikeliai, atsiminkite, kad vien iš meilės košės nevirsite; košei virti reikia ir kitų dalykų. Reikia mokėti ir tokią košę valgyti".

— Jei mylitės ir negalite gyventi drauge, tai kas nors trukdo suktis šeimos ratui. Reikia remonto, reikia gal pakeisti kokią varžtą...

— Po antro išsiskyrimo pas mus kuriam laikui apsigyveno Kęstučio krikšto motina. Ji našlė, vaikų neturi, yra turtinga, labai myli Kęstutį. Be tėvų, ji buvo jo trečioji auklė. Kęstas augo tarp trijų auklių. Tėvui vaikas buvo vis mažytis, vis jaunas, nesubrendęs net iki 24 metų amžiaus, kai mudu tuokėmės. Motinai jis buvo genijų genijus. Jis geriausias sportininkas, gambiausias moksle, žinovas mene. Visi jam pavydi, nustumia jį į šalį. Krikšto motina meilę pirkė pinigais. Ji Kęstą gražiai rengė, davė pinigų savaitgalio išlaidoms, mokėjo grynais už mokslo laipsnius.

— Dėl ko krikšto motina pas jus apsigyveno?

— Sakėsi neva turinti visokių reikalų, bet iš tikrųjų norėjo tik pašnipinėti, kas čia darosi, kad mudu nesugyvenam. Juk, anot

jos, Kęstas toks geras žmogus! Jis yra angelas, o aš turbūt ragana...

— Koks jos sprendimas?

— Po mėnesio ji man pasakė: "Vyk lauk jį. Matyt, nelabasis jį apsėdo. Gal tada pasimokys, susitupės. O dabar kažkokį išgalvotą vyrą vaidina". Pirmoji jo blogybė

— nesiskaitymas su pinigais, nes žinojo, kad močiutė duos. Iš motinos paveldėjo genijaus vardą, ir toks pasipūtėlis, viską žinaš, nusimanąs buvo tiek darbe, tiek namie. "Tylėk, kvailute, tylėk, varnyte, ir klausyk, ką aš, žinovas, tau sakau". Tokie buvo mūsų pasikalbėjimo paskutiniai žodžiai. Galėjau ir mokėjau prisitaikyti prie šių dviejų dalykų, bet trečioji jo "gėrybė" mane kan-kino.

— Seksas?

— Seksas ir dar plius. Tėvo užaugintas "mažytis", "jaunas", "nesubrendęs" norėjo būti vyras. Ir dar koks vyras! Vyrų vyras ir stipriausių raumenų. Valandų valandas praleisdavo "Sveikatos klubuose", mankštindamas raumenis. Tą pat darydavo ir namie su močiutės (taip jis vadino krikšto motiną) pinigais nupirktais sporto įrankiais. O tokiam stipriam vyrui su išpūsta krūtine, sekso simboliui, reikalinga moteris vergė, kurią galėtų mesti į lovą, grįžęs iš darbo, po to vėl, pavalgęs ir išgėręs "martinį", neužmirštant, kad jį dar reikia vakare užmigdyti ir užliūliuoti, o rytą meile pažadinti.

— Ar nebandei prikalbinti, kad pradėtumėte kurti šeimą, auginti vaikus?

— Bandžiau, ir dar kaip! Vaikai jam buvo pabaisa, pinigų édikai, vyro ir žmonos laimės griovėjai.

Mūsų šokį ir pasikalbėjimą sutrukdė dvyliktos valandos laikrodžio dūžiai. Susiradęs savo žmoną, o Jūratė — Kęstą, visi keturi pasibučiavę išgėrėme šampaną, linkėdami vieni kitiems laimės.

— Einame prie baro ir keturiose išgerkime vyriškai už mūsų draugystę, — pasiūlė Kęstas. — Vyriškai! — vėl pakartojo.

Ant ledų užpiltas "skačas" čirškėjo ir kvepėjo. Vyras, vyriškas, vyriškai. .. su

Naujųjų metų laikrodžio dužiais skambėjo ausyse tie žodžiai.

Vyras, kūręs gyvenimą, žiūrėdamas į spalvingas žurnalų nuotraukas, žmonos vyrui negalėjo būti. Ir jis išėjo į gyvenimą vienas.. . Išėjo, pinigų vertės nepažinęs, močiutės išlepintas. Išėjo iš namų mamytės sūnelis-genijus genijų ieškoti, barzdotų *genijų*, su supintom kasom, kuriuos parkuose nakties poilsui migdo žvaigždės, žadina saulės spinduliai.. . Išėjo jaunas vyras "vyriškumo eleksyro" ieškoti, sekso dievaitės garbinti. ..

Prabėgo metai, dveji, treji, vasara ketvirtųjų... Kambaryje skamba telefonas. Ankstyvas rytmetis. Atsiliepiame abudu su žmona. "Labą rytą, labą rytą" — du balsai sveikina.

— Jūratė! .. Kęstas! .. — mudu su žmona šaukiame iš džiaugsmo.

— Į sugrįžtuves nekviatėme, bet į Vytuko krikštynas būtinai turite atvykti. Vytukas auga, Birutės laukiame. . .

— Sveikiname sugrįžusius? Sveikiname naujagimį! — džiaugsmas suvilgė akis. — Būtinai dalyvausime! Kaipgi? Atvyksime!

Stovime keturiose prie gražaus Kęsto padaryto naujo baro. Stiklinėse burbuliuoja "skačas", sunkdamasis į ledus.

— Atsimeni, kai prie baro gėrėme Naujųjų metų naktį? — sako Kęstas.

Aš matau iš vėjo botagėlio išaugusį vyrą:

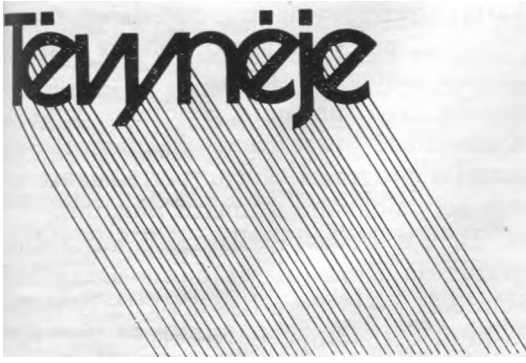
— Atsimenu!

— Atsimeni, ką tu man tada atsakei, kai aš pakviečiau jus visus prie baro "vyriškai" išgerti?

— Atsimenu.

— Tie tavo pasakyti žodžiai mane ilgai persekiojo. Jie sugrąžino mane namo, ir aš pakartojau vestuvinę priesaiką.. .

Stiklinėse tirpo ledai, mes gėrėme už šeimos laimę. Baro lentynose išsirikiavę gėrimų buteliai su ištįsusiais kaklais, rodos, klausėsi mūsų kalbų: "Vyras, kuris save vadina vyru, nėra tikras vyras — jis tik

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

PUOŠIAMAS BIRŠTONAS

Šią vasarą Birštone pasodinta per 500 medelių. Apie 150 didelių ąžuolų ir liepų. Vasarą pražydo per dvidešimt tūkstančių margaspalvių gėlių. Įrengta 300 vietų mokama automobilių stovėjimo aikštelė. Pastatyta skulptoriaus Leono Striogos skulptūra "Žiedas".

KONKURSAS KNYGININKAMS

Vilniuje įvyko tarprespublikinis Rygos, Talino ir Vilniaus jaunųjų knygų pardavėjų profesinio meistriškumo konkursas. Jo dalyviai turėjo parinkti ir pasiūlyti pirkti knygą, jas greitai ir gražiai supakuoti. Konkurso nugalėtojų vardą iškovojo Vilniaus miesto knyginininkai. Individualiose varžybose pirmoji vieta atiteko vilnietei Vilijai Melnykaitei.

GEDIMINO KALNAS

Gedimino kalnas puošia Vilnių — Lietuvos sostinę. Kylančių ir žemyn besileidžiančių į Gedimino kalną žmonių srautas ardo šlaitus ir kenkia architektūros paminklams. Pradėtas ilgas, didelis ir atsakingas Gedimino kalno ir jo šlaitų tvarkymo dar-

bas. 1982 metų kasinėjimai piliakalnio aikštelės šiaurinėje dalyje davė mokslui nemažą naudos. Dabartiniai archeologiniai kasinėjimai patvirtina nuomonę, kad šis kalnas buvo apgyventas pirmame tūkstantmetyje prieš Kristų. Labai didelė tikimybė, kad dar anksčiau. Tai rodo archeologiniai radiniai — sudūlėjusių ir sudegusių medinių statinių pėdsakai. Rasta daug materialinės kultūros liekanų, kurios rodo, jog baltų giminės čia gyveno nuo seniausių laikų. Apatiniuose sluoksniuose rasta žmogaus skaldyto tintago gabalėlių, akmeninių kirvukų dalių. Aptikta ankstyvosios lipdytos brūkšniuotosios keramikos, kuri buvo naudojama dar prieš Kristaus gimimą ir pirmoje tūkstantmečio pusėje po Kr. Vėlesniuose sluoksniuose gausu įvairių strėlių antgalių, puodų šukių, cilindrinų spynų, raktų, kaulo dirbinių liekanų, verpstukų, žalvarinių papuošalų, akmeninių sviedinių. Gerai padaryti gaminiai ir papuošalai liudija aukštą to meto kultūrą. Labai įdomus radinys — kaulinis kirvukas su saulės ženkais. Iki šiol Lietuvoje tokio kirvuko nebuvo rasta.

ŠIAULIUOSE LIETUVOS CHORŲ SĄSKRYDIS

Lietuvoje vyrų ir moterų chorų sąskrydžiai vyksta kas treji metai. Šiauliai pasirenkami ne vienam dideliame kultūriniam renginiui. Vyrų ir moterų chorų sąskrydžiai jau yra įprastiniai. Šiemetinis sąskrydis daug kuo skiriasi nuo ankstyvesniųjų.

Į šį sąskrydį suvažiuoja apie penki tūkstantčiai dainininkų. Tai rekordinis skaičius. Tame pirmą kartą dalyvaus vaikų chorai: "Ąžuoliukas", "Liepaitės", "Gintarėliai", "Varpelis" ir kiti. Į bendrą skambesį įsilies apie aštuoni šimtai vaikiškų balselių. Sąskrydžio programą pajvairins kaimo kapelos su daugiau kaip trimis šimtais muzikantų. Jei norėtum išvardinti sąskrydyje dalyvaujančius muzikinius vienetus, ko gero tektų suminėti visus Lietuvos rajonus ir miestus. Sąskrydyje iš viso dalyvaus šimtas dvidešimt vienas meno kolektyvas.

Šventės išvakarėse atskiri meno vienetai — chorai, kaimo kapelos — skambia daina

paveikslas be rėmų. . . Vyras yra tik tas, kurį kiti vadina vyru... Vyro vardą reikia užsipelnyti, o ne jungtuvėse laimėti... Nuo vaikystės dienų reikia pradėti ruoštis, kad galėtum eiti vyrišku keliu. . . Jungtūvių metu tik žodžiais skamba vyro vardas, bet tikrąjį vyro vardą jis užsipelno iš žmonos lūpų. .

ir muzika pasirodys miesto gatvėse. Tai bus lyg savotiškas kvietimas į sąskrydį, kuris prasidės dainininkų eitynėmis per miestą.

M. K. ČIURLONIO KVARTETAS — ITALIJOJE

M.K. Čiurlonio kvartetą iš Vilniaus, Rimantas Šiugždinis, Saulius Kiškis, Aloyzas Grižas, Saulius Lipčius, pirmą kartą buvo išvykę į Italiją koncertuoti. Koncertavo keliuose Italijos miestuose su dideliu pasisekimu, atlikdami L. van Bethoveno, P. Čaikovskio, M. Ravelio, o taip pat lietuvių kompozitorių, M.K. Čiurlonio, G. Kuprevičiaus, F. Bajoro, kūrinius.

KERAMIKOS PARODA

Vilniuje, dailės parodų rūmuose, atidaryta keramikės M. Bankauskaitės kūrinių paroda. Parodoje rodoma apie pusantro šimto keramikos ir akvarelės darbų.

EŽERŲ IR UPIŲ KRAŠTAS

Lietuva pagrįstai vadinama ežerų ir upių kraštu. Palyginti nedideliame plote yra apie trys tūkstančiai ežerų ir dvidešimt devyni tūkstančiai upių bei upelių. Didelės atsargos požeminio gėlo vandens. Įrengta daugiau kaip 640 dirbtinių vandens telkinių. Žuvininkystės ūkiai turi per 8900 hektarų tvenkinių.

PROPAGANDISTAI LIETUVOJE

Praeitais mokslo metais Lietuvoje propagandistų buvo 23 tūkstančiai. Pastaruoju metu beveik kas trečias propagandistas yra įmonės, ūkio ar organizacijos vadovas.

DAINOS IŠ KARTOS Į KARTĄ

Lietuvos elektrografinis mokslinių tyrimų institutas "Sadauja" folklorinio ansamblio premjeriniame koncerte paminėjo savo ilgametės ansamblio dalyvės Emilijos Kuzavinienės aštuoniasdešimtmetį. Emilija Kuzavinienė sugebėjo iki šių dienų išsaugoti savo senelės A. Meksėnaitės-Smalinskienės ir motinos E. Smalinskaitės-Zaukienės palikimą — aukštaitiškas dainas.

Jau prieš penkiasdešimt metų nemaža dalis šių dainų buvo įrašyta fonografu Lietuvos tautosakos archyvu. Suskambus E. Kuzavinienės balsui "Sadaujos" ansamblio koncertuose, jos buvo užrašinėjamos dar

kartą: 1972-1973 m. apie 200 dainų, o 1972-1973 m. per 700 dainuojamosios ir šneamosios tautosakos kūrinių. Daugiau kaip 120-čia savo sutartinių, žaidimų, dainų E. Kuzavinienė praturtino "Sadaujos" ansamblio programą, kartu perteikdama tarmės bei dainavimo manieros niuansus.

Dainos kelias iš kartos į kartą labai gražus. E. Kuzavinienės dukra Edita Meškuotienė, Elektrografijos mokslinio tyrimo instituto darbuotoja, buvo "Sadaujos" folklorinio ansamblio viena iš steigėjų. Anūkai Žilvinas ir Gelūnė ansamblyje dalyvauja nuo mažų dienų. Pas Geliūnę Meškuotytę iš mažens įskiepyta meilė paprastų žmonių dainoms neblėsta. Ji renka ne tik savo močiutės dainas, bet ir kitų. Močiutė E. Kuzavinienė dar ir šiandien dalija dainas iš savo neišsėmiamos dainų kraičio skrynios.

SUDEDAMIEJI DVIRAČIAI

Šiauliuose dviračių "Vairo" gamykla išleido dviračius, pavadintus "Venta". Šie dviračiai, skirti paaugliams, yra su išardomu rėmu. Jie yra patogūs vežtis automobilyje ar traukinyje. Tokie paaugliams skirti dviračiai, su išardomu rėmu, Lietuvoje pagaminti pirmą kartą. Ekspertai gaminį gerai įvertino ir gamyklai suteikė teisę juos gaminti, pažymint raide N.

KAS TERŠIA NERI?

Vienas mokytojas "Tiesoje" rašo: "Vasarą su grupe mokinių išvykome į turistinį žygį. Apsistojome ant gražaus Neries kranto ties senąja Kernave. Vietovaizdis nuostabiai gražus. Ilgai juo grožėjomės. Bet kai nuėjome nusiprausti — nustebome: Nerimi plaukė kažkokie riebalai, lyg naftos produktų dėmės. Teko iš gyventojų šulinių neštis vandenį ir juo naudotis. Vietiniai gyventojai pasakojo, kad Neries upėje vanduo jau seniai nešvarus. Tuo ir patys įsitikinome ir pradėjome vieni kitų klausinėti, kas jį čia teršia".

KAPSUKĖ VAIKAMS NĖRA BATŲ

Viena motina "Tiesoje" rašo: "Auginu du vaikus. Jau antras mėnuo diena iš dienos einu į vaikų parduotuvę ir nerandu vai-

kams batelių arba sandalų. Nejaugi dėl prасčiausių vaikiškų batelių teks važiuoti į kitą miestą ar rajoną? Kyla klausimas — ar galėsime šią vasarą Kapsuke nusipirkti reikalingo numerio batelių?”

KAI NĖRA PRIVAČIOS NUOSAVYBĖS...

Komunizmas nepripažįsta privačios nuosavybės — viskas visiems priklauso. Teorijoje tai galėtų būti gražu, bet praktikoje visai ką kita matome. Kai mano darbo vaisiai ne man priklauso, tai ir nesirūpinu — barstau, švaistau, naikinu. Žinoma, taip neturėtų būti. Deja, taip yra. "Tiesa" šiuo klausimu parašė žinutę, pavadintą "Verkia barstomas kviečio grūdas". Ten taip rašoma: "Šių metų rugpjūčio mėn 16 d. vyko į Šiaulių padangų remonto gamyklą. Žiūrim, kodėl auksine spalva žvilga asfaltuoto kelio, vedančio į Rekyvą, pakraščiai. Galvojam, iš kur tokio gražaus žvyro surado šauliečiai. Sulėtinome greitį ir įsitikinome, kad tai — šiemetinio derliaus kviečiai. Kiek toliau pavažiavę, matėme moteriškę, pašlavusią kokius keturis metrus kelkraščio ir prisižėrusią apypilnį kibirą kviečių.

Kodėl taip atsitiko? Nejaugi vienas koks nevaleiva vairuotojas galėjo nuberti kviečiais 10 km kelio, vedančio į Šiaulių grūdų produktų gamyklą-kombinatą? Šiauliečiai ir kitų aplinkinių rajonų žemdirbiai šiemet išaugino gerą ir gražų derlių. Kodėl tad liko paniekintas žemdirbio triūsas?

Šis kelias prastas. Asfalto danga taisyta, lopas prie lopo. Ir anksčiau ne vieną kartą matydavom nemažai pribarstytų grūdų, kurie rudenį sudygdavo kaip žalia veja. Tokiam aplaidumui reikia užkirsti kelią”.

NEATSAKINGI MAŠINŲ VAIRUOTOJAI

Šiaulių miesto Liaudies deputatų tarybos vykdomojo komiteto pirmininkas atsakė į straipsnį "Verkia barstomas kviečio grūdas". Jis rašo, kad šis atsitikimas buvo svarstytas miesto vykdomajame komitete ir imtasi padėti ištaisyti. Kelias į Rekyvą senas, dažnai remontuojamas, nes juo važiuoja didelis mašinų srautas. 1986 m. prasidės kelio atnaujinimas. Šiam darbui jau paruošta dokumentacija.

Nelygi kelio danga, deputatų tarybos nuomone, yra ne vienintelė grūdų barstymo priežastis. Buvo padarytas išvažiavimas, kuriame dalyvavo miesto liaudies kontrolės bei komjaunimo komitetai, miesto laikraščio ir valstybinės autoinspekcijos darbuotojai. Jie padarė išvadą, kad patys išaugintų grūdų šeiminingai nebrangina derliaus. Jie veža grūdus nesandariuose mašinų kėbuluose. Mašinos perkraunamos, ir grūdai vežami neuždengti. Taip grūdus vežė Kelmės rajono Kražių kolūkio vairuotojas R. Juška. To paties rajono "Ventos" kolūkio vairuotojas V. Tamašauskas, "Pergalės" kolūkio vairuotojas J. Petryla. Šiaulių rajono Ginkūnų daržininkystės vairuotojas S. Janulis. To paties rajono "Tarybinio artojo" kolūkio vairuotojas D. Jasulaitis ir daugelis kitų. Dažnai į Šiaulių 2-ąją grūdų produktų kombinatą su grūdais per dieną atvažiuoja iki 300 mašinų. Nemaža mašinų dalis nėra tinkamai paruoštos vežti grūdus. Į kombinatą atvažiavusias mašinas nuolat tikrina. Neparuoštoms mašinoms surašomi perspėjimo aktai. Viena kopija akto įteikiama mašinos vairuotojui — antra siunčiama rajonų žemės ūkio valdyboms. Reikiamos paramos iš rajonų bei ūkių vadovų ne visada sulaukiama. Taip javų grūdai ir barstomi.

VIENTI AUGINA, KITI ŠVAISTO

"Tiesoje" rašoma, kad, keliaujant po Žemaitiją, matyti nuveiktų didelių vasaros darbų pėdsakai. Laukai patys pasakoja, ką jau žemdirbiai padarė, o taip pat kokie darbai dar jų laukia. Akyliau pasižvalgius, galima pamatyti ir daug nerūpestingumo ženklų. Žemaitijos keliai, ypač keliai Rietavas - Plungė, Kretinga - Plungė, Salantai - Kretinga, tiesiog kreikte nukreikti linais. Kuo arčiau Plungės, tuo daugiau ant kelių linų pamatai. Patekę po automobilių padangomis, linai paverčiami pluoštu. Vietomis tiek gėrybių prikreikta, kad žmonės iš toliau keliaujantys pristabdo mašinas ir stebisi — juk šios gerybės ne iš dangaus nukritusios.

Keliaujant po Dzūkiją matosi taip pat

tušti laukai, bet keliai nenubarstyti nei grūdais, nei linų pėdeliais.

Važiuojant pro Tauragę Jurbarko link keliu matosi vienas kitas ir trečias linų pėdelis pakelėje begulįs. Artėjant prie Kudirkos Naumiesčio, jau gal kas 50 metrų, beveik visame kelio ruože išmėtyti linų pėdeliai. Daugelis keliautojų pasipiktina tokiu vairuotojų nerūpestingumu.

Jau daug iš eilės metų praėjo kaip kreipiamasi į tuos, nuo kurių priklauso laukuose nuimto derliaus likimas. Ne visi išgirsta šį balsą. Dažnai numoja ranka. Taigi vieni augina, kiti švaisto.

ŠALIKELĖSE IŠMĖTYTOS VERTYBĖS

"Tiesa" klausia, kodėl vairuotojai nesirūpina vežamo krovinio saugumu? Vairuotojai nepalieka keliuose vizitinių kortelių, bet dalis jų palieka pakelėse daug ką — automobilių padangas, medinę ir metalinę tarą, rulonus ruberoido, skardos, faneros, kartono, ryšulius šieno, šiaudų, stiklo vatos, plytų, statinių, lentų, rąstų, įvairiausių metalo konstrukcijų. Štai kokie dosnūs vairuotojai — eikite keliu paskui juos ir rinkite gėrybes.

Vairuotojas Ukmergės - Panevėžio keliu vežęs kartoną, nepastebėjo kad ties Taujėnų gyvenvietėje puskilometrį nusėjo kartono lapais. Juk yra šoniniai veidrodžiai ir į juos žvilgtelėjus galima matyti nuvažiuotą kelią.

Prie Varėnos rajono Kybiškių kaimo kolūkiečiai krovė į mašinas suspaustus šiaudus. Ryšulių prikrovė kupiną kėbulą, bet nepritvirtino. Gerokas kelio gabalas buvo jais nubarstytas. Kitų automobilių vairuotojai, norėdami išvengti nelaimės, turėjo mažinti greitį ir apvažiuoti kiekvieną ant asfalto numestą šiaudų ryšulį.

Ties Raguvos gyvenvietėje, esančia prie Panevėžio - Ukmergės kelio, traktorininkai, priekabomis iš laukų veždami šiaudus, visą kelią nuklojo šiaudų kilimu, kuris sudarė sąlygas nelaimei.

Padangos, kroviniai ramia sąžine paliekami pakelėse, nes atvežtas krovinys dažnai priimamas ne pagal faktinį svorį, vienetų

skaičių, apimtį, o pagal važtaraščių duomenis. Tai sudaro sąlygas ir grobimams, kurie vėliau nurašomi į gamybos išlaidas. Kalti vairuotojai arba materialiai atsakingi asmenys (sandėlių vedėjai, sandėlininkai ir kiti) už tai dažniausiai neatsako.

LIETUVIŲ POEZIJA VOKIŠKAI

Pokario metais į vokiečių kalbą išversta 60 lietuvių rašytojų knygų. Vien per pastarąjį penkmetį Vokietijos Demokratinės Respublikos skaitytojai susipažino su J. Avyžiaus, E. Mieželaičio, M. Šluckio, L. Jacinevičiaus kūryba.

Labai vertingi vertimai yra K. Donelaičio "Metai", A. Baranausko "Anykščių šilėlis", Justo Marcinkevičiaus ir E. Mieželaičio lyrikos rinkiniai. Šių metų vasarą leidykla "Folk und Welt" išleido lietuvių poezijos antologiją — dviejų šimtmečių lietuvių lyrikos panoramą. Knygoje penkiasdešimties poetų kūriniai. Kartu išspausdintas filologijos mokslų daktaro V. Kubiliaus straipsnis apie lietuvių lyrikos kelią. Paskelbtos plačios bibliografinės žinios apie autorius. Leidinį pajvairina lietuvių dailininkų darbų nuospaudos.

TAPYBOS DARBŲ PARODA

Vilniuje, "Dailės" salone, atidaryta Algio Kariniausko tapybos darbų paroda. Kūrinių autorius — Lietuvos valstybinio dailės instituto auklėtinis. Jis jau nebe pirmi metai dalyvauja respublikinėse ir sąjunginėse tapybos, scenografijos bei plakato parodose. Yra sukūręs scenografiją ir kostiumus trylikai spektaklių.

Ši A. Kariniausko personalinė paroda — pirmoji. Joje iškabinta daugiau kaip 50 paveikslų.

LIETUVIAI BURIUOTOJAI — LAIMĖTOJAI!

Buriuotojų varžybose Taline po šešių plaukimų iš Lietuvos atstovų geriausiai lenktyniavo G. Mincė ir K. Sabas, plaukiantys jachta "470". Jie buvo antri. Kitos Lietuvos jachtų įgulos laimėjo šias vietas: "Solingas" — septintas, "Skrajojantis olandas" ir "Tornadas" — aštuntis, "Finas" ir burlente plaukiantis R. Lukšys — dešimtis.

GAMINAMOS PREKĖS ŽEMOS KOKYBĖS

"Tiesa" verkšlena, kad daugelis pramonės įmonių vis dar gamina žemos kokybės prekes, kurios neatitinka šiuolaikinių reikalavimų ir neturi gyventojų paklausos. Prekyba nedaro veiksmingo poveikio prekių gamybos pagal rūšiavimą planų sudarymui, priima nekokybiškas prekes, kaupdama sunkiai parduodamas atsargas. Atskirų rūšių techniniu požiūriu sudėtingos buitinės aparatūros pardavimą stabdo tai, kad pramonė gamina nepakankamai lydimųjų prekių ir daugiarūšių gaminių. Gyventojai nepakankamai aprūpinami kai kuriomis prekėmis, kurių ištekliai yra pakankami. Ne visada prekės teisingai paskirstomos prekyboms bei rajonams. Pavyzdžiui, kai kuriuose rajonuose pasitaikė prekybos žuvimi pertrūkių. Nepakankamai tiriama pirkėjų paklausa.

LIETUVOJE TROKŠTA AKINIŲ

"Tiesoje" rašoma, kad Lietuvos Ministrų Taryba, apsvarsčiusi klausimą dėl gyventojų aprūpinimo akiniais, savo nutarime pažymėjo, jog Medicinos pramonės ministerija, Chemijos pramonės ministerija, Sunkiosios industrijos įmonių statybos ministerija ir Sveikatos apsaugos ministerija nesimėmė reikiamų priemonių, kad būtų realizuoti partijos ir vyriausybės nurodymai, jog būtina greičiau patenkinti gyventojų poreikius akiniais įsigyti.

PRISIMINTAS ANT. VIENUOLIS-ŽUKAUSKAS

Tifliso miesto vykdomasis komitetas nusprendė prie namo Kirovo gatvėje Nr. 8, kur dirbo ir gyveno lietuvių literatūros klasikas, pritvirtinti memorialinę lentą. Memorialinėje lentoje įrašyta: "Šiuose namuose 1904-1905 m. gyveno lietuvių literatūros klasikas Antanas Vienuolis-Žukauskas".

Pokario metais Antanas Vienuolis tris kartus pabuvojo Gruzijoje. Paskutinį kartą 1952 m. A. Vienuolis ilsėjosi Gruzijos rašytojų vasarnamyje Kvischečio kaime, šikūrusiame labai vaizdingoje vietoje netoli Borzomio tarpeklio. Čia gyvendamas, jis vėl pasinėrė į Kaukazo tautų folklorą ir

sukūrė dar vieną Kaukazo legendą—"Samgori dykuma".

"Kaukazo legendos" pokario metais buvo išverstos į gruzinų kalbą. A. Vienuolis tapo plačiai žinomas Gruzijoje.

LIETUVOS GANDRAI

Lietuvoje gandrai labai sparčiai nyksta. 1958 m. Lietuvoje buvo suskaičiuota 32 tūkstančiai gandrų. Po dešimtmečio jų sumažėjo trim tūkstančiais. Pernai suskaičiuota jau tik 16 tūkstančių gandrų — tai yra perpus mažiau negu prieš ketvirtį amžiaus.

Gandrai negali priprasti prie didmiščių triukšmo. Vengia pramoninių rajonų, nemėgsta aukštų pastatų. Gandrų mažėja ir dėl intensyvaus žemės ūkio chemizavimo. Su maistu patekę įvairūs chemikalai nuodija gandrų organizmą ir sukelia įvairias ligas. Pastebima vis daugiau suaugusių gandrų, kurie neišperi jauniklių.

Žuvinto rezervato darbuotojai per pastaruosius penkerius metus Pietų Lietuvoje gandrų lizduose paženklino 350 gandriukų. Iš 50 lizdų tik viename rasta penki jaunikliai. Užpernai ir pernai tokių gausių šeimynų jau išvis nerasta. Dažniausiai auga po 2-3 jauniklius, o maždaug pusė gandalizdžių buvo tušti.

Pastaruoju metu sparčiai keičiasi aplinka, tuo pačiu ir daugelio paukščių gyvenimo sąlygos. Įdomu pastebėti, kad gandrai dėl nesuprantamų priežasčių kartais ima ir susikrauna gandalizdžius visai neįprastose vietose: ant telefono arba elektros stulpų. Gandrai būna kantrūs ir net užsispyrę — nuo pasirinkto stulpo neatsitraukia.

LIETUVOS BRUKNYNAI

Bruknyną Lietuvoje mažėja. Kiek gaušiau jų dar galima užtikti Lazdijų, Trakų, Švenčionių, Panevėžio ir Jurbarko rajonuose. Lietuvoje įsteigti 32 botaniniai draustiniai spanguolynai, kad būtų visapusiškai apsaugotos pelkės, kuriose auga spanguolės. Čia draudžiama kirsti mišką, melioruoti žemę ir kasti durpes. Spanguoliauti leidžiama, bet reikia griežtai laikytis nustatytų taisyklių. Trijuose rezervatuose: Žuvinte, Čepkeliuose ir Kamanose spanguoliauti,

rinkti bet kokias kitas gamtos gėrybes ir net lankytis griežtai draudžiama.

Vasaros pabaigoje jau pelkes ir pelkutes užgriūva motorizuoti spanguoliautojai. Jie išrenka dar žalias, neprinokusias spanguoles. Surinkę žalias spanguoles ir jas nokindami, praranda 40 procentų uogų. Ankstyvas spanguoliavimas taip pat žalingas pelkėms ir spanguolėms. Rinkdami nenokusias uogas, dalį jų sutrypia ir palieka pelkėje. Todėl gamtos apsaugos įstatymas leidžia rinkti spanguoles tik nuo rugsėjo pirmos dienos.

GYVENAMŲJŲ NAMŲ TRŪKUMAS

Nepakankamai gyvenamųjų namų statoma Zarasų, Ignalinos, Molėtų, Širvintų, Švenčionių, Trakų ir kai kurių kitų rajonų kolūkiuose bei tarybiniuose ūkiuose. Statyba beveik visai sustojusi, nes statybinių medžiagų pramonės ministerija dėl taros trūkumo mažai tiekia prekybos tinklui įpakuoto cemento ir visiškai netiekia susmulkintų kalkių. Nepakankamai gamina geros kokybės apdailos plytų. Alytaus eksperimentinis namų statybos kombinatas neįvykdo pjautinės miško medžiagos ir grindų lentų tiekimo.

Valstybinis plano komitetas, Prekybos ministerija ir Lietuvos vartotojų kooperatyvų sąjunga nepakankamai aprūpina individualius statytojus kai kuriomis statybinėmis medžiagomis, ypač metalu, gelžbetoninėmis perdengimų plokštėmis, skarda stogams, dujų silikatiniais dirbiniais, dažais, tapetais ir kai kuriomis kitomis apdailos medžiagomis.

JUOKAI IR ĮVAIRŪS POSAKIAI IŠ „ŠLUOTOS“

* Aukščiau savęs neiššoksi, šok aukščiau kitų.

* Nerūkantis rūkorių kambaryje gauna tą patį vėžį, tik nemokamai.

* Arklys ir asilas susiginčijo, kuris iš jų reikalingesnis.

— Pats žinai, kokia garbinga mano praeitis! — giriasi arklys.

— Na ir kas? — atkerta asilas. — Jus, arklius, jau technika iš visur baigia išstumti, o asilų visados buvo ir bus!

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS*

NETAISYKLINGOS REIKŠMĖS ŽODŽIAI

(Tęsinys)

Veiksmažodžiai. Kai kurie, ypač teisininkai, netaisyklingai vartoja padalyvį *einant* ir pusdalyvį *eidamas* ten, kur šie žodžiai visai netinka, pvz.: *Einant įstatymu* (= Pagal įstatymą, remiantis įstatymu, šiuo įstatymu) *negalima skirti tokios didelės baudmės. Eidamas įstatymu* (= Remdamasis įstatymu, pagal įstatymą) *teismas paskyrė aukščiausią baudmę. Einant penktuoju sutarties straipsniu* (=Pagal penktąjį sutarties straipsnį) *už medžiagas moka užsakovas. Einant šia galvoseną* (= Pagal šią galvoseną) *atsiranda daug neišsprendžiamų klausimų.*

Netaisyklingai vartojamas sangražinis veiksmažodis *gautis* kitų veiksmažodžių reikšme, pvz.: *Po įvairių bandymų gavosi toks rezultatas* (= gavome tokį rezultatą). *Po labai drąsaus šachmatininko ėjimo gavosi* (= pasidarė, susiklostė) *komplikuota padėtis. Gaunasi* (= Susidaro) *įspūdis, kad jis tuo visai nesirūpina. Po tokio peršalimo gali gautis plaučių uždegimas* (= galima susirgti plaučių uždegimu).

Labai dažnai daug kas netaisyklingai vartoja sangražinį veiksmažodį *rastis* reikšme būti, pvz.: *Lietuva randasi* (= yra) *prie Baltijos jūros. Manau, kad vaikas randasi* (=yra) *kambaryje. Kur dabar tavo draugas randasi* (= yra, gyvena, yra apsistojęs) ?

Veiksmažodis *rastis* labai retai vartojamas įvairiose lietuvių tarmėse. Kai kur jis

vartojamas vietoj veikmažodžių *darytis, atsitikti*, pvz.: *Kas rados vaikui, kad serga?* Kitur jį vartoja vietoj *rodytis, prasidėti, atsirasti*, pvz.: *Po lietaus daug grybų randasi. I6 kur tu radaisi? Iš kur čia tie šunes randasi?*

Veiksmažodis *sekti* taip pat gan dažnai vartojamas netaisyklingomis reikšmėmis, pvz.: *Žemiau seka (=eina) parašai. Kas iš to seka (=išeina)? Iš to seka (= kyla) įdomus klausimas.*

Kai kurie, pasidavę svetimų kalbų įtakai, veiksmazodį *mylėti* netaisyklingai vartoja *mėgti, patikti, branginti, vertinti* reikšme. Mes *mylime* brangius žmones, artimuosius, draugus, tėvynę, tačiau nedera sakyti, kad *mylime* gardžiai pavalgyti, išgerti, sportuoti, kad *mylime* barščius, knygas, pramogas, teatrą. Čia dažniausiai tinka žodžiai *mėgti, patikti, branginti, vertinti*.

Taip pat būtų klaidinga veiksmazodį *žinoti* vartoti *mokėti* reikšme. Pvz. *Vertėjas turi gerai žinoti (= mokėti) abi kalbas — savo ir svetimąją. Jis jau neblogai žino (= moka) prancūzų kalbą. Automobilio vairuotojas turi gerai žinoti (= mokėti) kelių taisykles. Žinoti ir mokėti* jokių būdu nėra sinonimai. Aš labai gerai žinau, kad yra tokia japonų kalba, bet tai dar nereiškia, kad aš ją mokėčiau.

Veiksmažodis *skaityti*, nusižiūrėjus į rūšį *szitat'*, dažnokai netaisyklingai vartojamas veiksmazodžių *laikyti, manyti, skelbti* ir kitomis reikšmėmis, pvz.: *Šį sprendimą aš skaitau (= laikau) negaliojančiu. Skaitau (= Manau), kad jo įtarinėjimai visai nepagrįsti. Susirinkimą skaitau (= laikau) atidarytu* (arba: *Susirinkimą skelbiu atidarytu*).

Kalboje dažnai neskiriami veiksmazodžiai *vartoti* ir *naudoti*. Pastarasis linkęs išstumti pirmąjį, tačiau taip neturėtų būti. *Vartoti* daug kur labiau tinka negu *naudoti*. Vis dėlto reikia sutikti, kad šių dviejų veiksmazodžių reikšmė kartais yra tokia panaši, kad sunku nuspręsti, katrą iš jų vartoti. Praktiškas patarimas galėtų būti toks: kai neaišku, katrą žodį vartoti, tai mažiau su-

klysimė, jeigu sakysime *vartoti*, o ne *naudoti*.

Kai veiksmo objektas yra susijęs su tam tikra kultūrine-dvasine veikla, tai tinka tik žodis *vartoti*, o kai eina kalba apie kokį nors "eksplotavimą", tai geriau tinka žodis *naudoti*. Duosime keletą pavyzdžių su vienu ir su kitu žodžiu: Šitas žodis yra *pavartotas* ne ta prasme. Kanadoje yra *vartojamos* dvi kalbos. Savo raštuose autorius *vartoja* daug stilistinių puošmenų. Pamokai *pagyvinti vartojamos* vaizdinės priemonės. Alkoholikui gydyti buvo *vartojami įvairūs* psichoterapijos būdai. Pamėginkite *vartoti* šiuos vaistus. Dabar visi labai intensyviai *naudoja* gamtos turtus. Kosminė erdvė turėtų būti *naudojama* tik taikiems tikslams. Jo atvirumas buvo *panaudotas* blogam tikslui. Atominė bomba niekad neturėtų būti *panaudota*.

Kaip jau minėta, žodis *naudoti* vartotinas palyginti retai, dažniau pasitaiko jo sangražinė forma su įnagininku, pvz.: *naudotis proga, galimybėmis, daiktais, kieno nors gerumu* ir t.t.

TRUMPAI IŠ VISUR

■ Ekumeninė Bažnyčių taryba liepos mėn. pabaigoje turėjo savo suvažiavimą Vankuveryje, Kanadoje. Tema: "Kristus — pasaulio gyvybė". Dalyvavo 900 delegatų, atstovaujančių 301 krikščionių konfesijai. Buvo anglikonų, stačiatikių, valdiečių, baptistų, metodistų, senkatalikių ir kitų. Be delegatų, dar buvo 2500 stebėtojų. Į šią tarybą yra įstojusi ir Maskvos patriarcho Bažnyčia. Taryba paremia net partizaninius, teroristinius sąjūdžius. Ji yra prieš Amerikos politiką Vidurio Amerikoje. Katalikų Bažnyčia žiūri kritiškai į kai kuriuos šios tarybos darbus ir į ją nėra įstojusi.

■ Idaho prisiekusiųjų teismas nusprendė, kad vadinamoji Tridento lotynų apeigų Bažnyčia turės sumokėti Jerry O'Neil, penkių vaikų tėvui, milijoną dolerių už tai, kad ta sekta įtikino jo žmoną, jog jos moterystė yra netikra, nes jie tuokėsi ne tos sektos bažnyčioje. Žmona paliko vyrą ir penkis vaikus

■ Vienuolė Motina Antonia, 56 m., apsigyveno Tijuanos kalėjimo 20-je kameroje, drauge su mote-

rimis kalinėmis. Ji dabar rūpinasi 1450 kalinių perauklėjimu. Ji drauge su kalinėmis gyvena, valgo ir atlieka tuos pačius darbus. Ji buvo ištekęsusi, septynių vaikų motina, bet vėliau gavo dispensą stoti į vienuolyną.

■ Liurdą popiežius Jonas Paulius II aplankė rugpjūčio 14 -15 dienomis ir ten išbuvo 30 valandų. Prancūzijos policija patarė jam sveikinti minias iš neperšaukiamo automobilio, tačiau popiežius pėsčias ėjo tarp 2000 ligonių, suvažiavusių į Liurdą. Daugelį ligonių popiežius pabučiavo. Apie šią kelionę popiežius atsiliepė, kad tai buvo neapsakomas džiaugsmas. Jonas Paulius II planavo į Liurdą vykti 1981 m., kai ten buvo Tarptautinis Eucharistinis kongresas, bet dėl sužeidimo tos kelionės tada negalėjo įvykdyti. Rugpjūčio 15 d., Žolinėje, popiežius Liurde laikė šv. Mišias, kuriose dalyvavo 250.000 tikinčiųjų. Jis išgėrė stiklą vandens iš stebuklingojo šaltinio. Atvykstantį į Liurdą popiežių sveikino Prancūzijos prezidentas Mitterand, socialistas. Popiežių išlydėjo Prancūzijos ministeris pirmininkas Pierre Mauroy. Su prezidentu Mitterand popiežius kalbėjosi valandą laiko. Manoma, kad palietė katalikų mokyklų klausimą. Liurde popiežius prisiminė religinius persekiojimus, pridėdamas, kad yra prispausti ir tie tėvai, kuriems neduota galimybių auklėti vaikus pagal savus įsitikinimus. Prancūzijos Bažnyčia ir popiežius kritikuoja socialistinės vyriausybės planą suvalstybinti katalikų mokyklas. Popiežius Liurde turėjo atskirus susitikimus su kunigais, vienuolėmis ir jaunimu.

■ Rugsėjo mėnesį vyko visuotinis jėzuitų suvažiavimas Romoje. Dalyvavo 220 atstovų iš viso pasaulio. Nauju generaliniu vyresniuoju išrinktas olandas Peter Hans Kolvenbach, 54 m. amžiaus. Jis išrinktas pirmuoju balsavimu. Balsavime dalyvavo 211 atstovų. Kai skaičiuojant balsus už jį buvo pasisakyta 106 atstovų (paprasčiausiu balsų dauguma), toliau balsai nebuvo skaičiuojami — tokia yra šių rinkimų tradicija. Paskutiniu metu T. Kolvenbach buvo Orientalinio instituto Romoje rektorius. Pirmiau jis yra buvęs provinciolu Libane (Beirute). Jis laisvai kalba aštuoniomis kalbomis: olandų, vokiečių, prancūzų, anglų, italų, ispanų, rusų, armėnų. Skaityti gali dvylika kalbų. Kunigu jis yra įšventintas Beirute 1961 m., kai kurį laiką profesoriavo Beiruto universitete, dėstydamas kalbas. Studijas gilino Nijmegene, Hagoje ir Paryžiuje. T. Kolvenbach yra susipažinęs ir su lietuvių reikalais, dažnai skaito "Kroniką".

■ Pasaulio vyskupų sinodą popiežius Jonas Paulius II sušaukė Romoje rugsėjo 29 d. Pagrindinė svarstymų tema: atgaila ir sutaikymas su Dievu

Bažnyčios misijoje. Ankstyvesniuose sinoduose buvo svarstoma: bažnytinis teismas, seminarijos, liturgija, mišrios vedybos (1967), kunigystė, teisingumas pasaulyje (1971), evangelizacija (1874), katechika (1977), vedybos ir šeimos gyvenimas (1980 m.).

■ Čekoslovakijos primas kardinolas Frantisek Tomasek parašė laišką vyriausybei, primindamas reikalą laikytis savo pačių paskelbtų įstatymų. Dabar krašte atšiauri diskriminacija: darbovietėse, mokyklose negali dirbti katalikai. Trukdomas kunigų seminarijų veikimas, klierikų skaičius apribotas. Savo raštu, adresuotu religinių reikalų įstaigos direktoriui V. Jankų, kardinolas ragina laikytis religinių laisvių, kurios įstatymais garantuotos.

■ Pasaulio sveikatos organizacija paskelbė, kad 1982 m. pasaulyje sunaudota alkoholinių gėrimų už 170 milijonų dolerių.

■ Pasaulyje yra 4,7 milijono gyventojų. Per metus padaugėjo 82 milijonais.

■ Augustijonų vienuolija pasaulyje turi 3.400 vyrų vienuolių, veikiančių 40-je kraštuose. Daugiau kaip 2500 jų yra kunigai.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Juožas Brazaitis. RAŠTAI. IV tomas. Kultūros rūpesčiai, kultūrininkai, teatras, mokyklos klausimais. Išleido "Į laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti"

1983 m. Redakcinė komisija: Alina Skrupskelienė ir Česlovas Grincevičius. Aplankas ir viršelis Ados Sutkuvienės. Spausdino "Draugo" spaustuvė, 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629. Kieti viršeliai, 563 psl., kaina nepažymėta.

Balys Gaidžiūnas. BERNELIŲ MIŠIOS. Eilėraščiai. Leidinio mecenatai Dalia ir dr. Jonas Maurukas. Viršelis dail. Jono Račilos. 24 psl., kaina 2 dol. BNG and Co. leidinys, 9038 Chardon Rd., Kirtland, OH 44094. Spaudė VI. Vijeikio spaustuvė Čikagoje.

TĖVYNĖS SARGAS. 1983 m., Nr. 2(55). Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Dr., Hot Springs, Arkansas 71901. Administratorius Antanas Balčytis, 6819 S. Washtenaw Avė., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina 4 dol.

LIANŲ LIEPSNA. Brazilų naujosios poezijos antologija. Sudarė ir išvertė Povilas Gaučys. Išleido "Rūta". Viršelis V. O. Virkau. 287 psl. kaina nepažymėta.

KATALOGAS. Mokslo priemonės ir knygos jaunimui. JAV LB Švietimo tarybos leidinys.

DVIDEŠIMT PENKTASIS (JUBILIEJINIS) “LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Skelbiame straipsnio konkursą atskirai suaugusiems ir jaunimui. Suaugusiems skiriamos dvi temos: 1. **Koks turėtų būti šių laikų kuni-gas.** 2. **Užuot keikus tamsą, verčiau uždegti bent mažą žvakutę.** Straipsnio ilgumas — maždaug 4-9 mašinėlė rašyti puslapiai. Skiriamos keturios premijos: I — 200 dol. (mecenatas kun. dr. Juozas Prunskis), II — 150 dol. (mecenatas Jonas Veselka), III — 100 dol. (mecenatė Ona Požarniukaitė), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Jaunimui (iki 30 m. amžiaus) siūlomos keturios temos: 1. **Kas man tikėjime yra maloniausia ir kas sunkiausia?** 2. **Į ką kreipti dėmesį, renkantis profesiją ar pašaukimą?** 3. Mergaitėms neapsimoka siekti profesijų, nes jų vieta vis tiek bus šeimoje. 4. **Kaip** lietuvišką spaudą padaryti jaunimui įdomesnę? Straipsnio ilgumas — ne mažiau kaip trys mašinėlė rašyti puslapiai. Jaunimui taip pat skiriamos keturios premijos: I — 100 dol., II — 80 dol., III — 70 dol., IV — 50 dol. Premijų mecenatai, davę po 100 dol.: Elena Antanaitienė, Jurgis ir Veronika Janušaičiai, N.N.

Konkursai baigiasi 1984 m. vasario mėn. 16 d. Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų lietuviams” renginyje 1984 m. kovo mėn. 18 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje.

EKSKURSIJA Į MEKSIKĄ

Kaip jau buvo pranešta, ateinančių metų pradžioje keliausime į Meksiką. Išvykstame sausio mėn. 5 d., o grįžtame sausio mėn. 15 d. Šios kelionės kaina iš Čikagos bus 715 dol. Maistu pasirūpinsime patys. Meksikoje maistas labai pigus. Vadovai nurodys gerus ir nebrangius restoranus. Kurie norės, galės eiti kartu, o jei norės kuris nors kitaip tvarkytis — visiems bus laisvė.

Jau esame aplankę žymiausias pasaulyje Marijos šventoves: Fatimą ir Liurdą. Šioje kelionėje aplankysime žymiausią Marijos šventovę Amerikos žemyne — Meksikos Gvadalupe. Pamatysime ir kitas Meksikos įžymybes: piramides, meniškus sidabro gaminius Taxco mieste, susipažinsime su Meksikos žmonėmis, menu ir papročiais. Turėsime pakankamai laiko pailsėti ir pasimaudyti Acapulco paplūdimiuose. Jei kas nenorės maudytis ir šildytis saule, galės pasinaudoti įvairiomis ekskursijomis, paplaukyti laiveliu ir t.t.

Jau laikas registruotis, prisiunčiant 150 dol. registracijos mokesčio, šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Avenue, Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Marija Stankus-Saulaitė, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasiidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustu-vė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.